1967 DEC 7 8.

26

Szegedi Egyetem

V. évf. 19. szám — A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA — 1867. december 8.

Egyetemi napokat másodszor rendeztek a három felsőoktatási intézmény ifjúsági szervezetei. A céljában, tartalmában egyképp jelentős kezdeményezés mostani tanulságai azonban arra figyelmeztetnek, hogy feltétlenül jobb előkészítő és szervező munkával kell biztosítani az egyetemi napok programjának sikerét, az akció tömegeket aktivizáló hatékonyságát. Jóllehet, idén sokkal több fiatal vett részt szereplőként, vagy „közönségként" ezeken a rendezvényeken, mint az első alkalommal, tavaly, a lebonyolítás zavarai, a műsorkezdés pontatlanságai, programban meghirdetett rendezvények elmaradása, vagy „papíron" maradása és más bosszantó mellékzöngék hova tovább kihatnak az egyetemi és főiskolai hagyománnyá lenni akaró rendezvénysorozat további megmaradására.

Meggyőződésünk, hogy a Szegedi Egyetemi Napok mostani problémáin okulva, alapos és körültekintő szervező munkával intézményeink ifjúsági szervezetei valóban egyetemi hagyománnyá tehetik ezeket a rendezvényeket, hagyománnyá és kezdeményezéssé, amely sikerével, agitatív hatékonyságával kivívhatja nemcsak az intézmények állami és pártvezetésének segítő támogatását, de jelentős szerepet tölthet be a város és a megye ifjúsági mozgalmának életében is.

SZEGEDI EGYETEMI NAPOK

Az ötletek ünnepe legyen

Az Egyetemi Napok egyik legjobb ötletének tartom *a karok napjait.* Hallgatók és oktatók ismerhetnék meg egymást mélyebben úgy, ha egy egész napon át az egyetem figyelme egy-egy karra irányulna. Ha ezen a napon az oktatók legkedvesebb témájukból tartanák előadásukat jogászokkal, bölcsészekkel, tétékásokkal teli termek előtt. Még akkor is érdekes lenne ez, ha az igényeket le kellene szállítani a népszerű előadás szintjére.

Az se lenne persze rossz, ha a hallgatóké lenne egészen ez a nap: a kiválasztottak lépnének a katedrára, és humorral teljes előadásokat rögtönöznének. Szovjet egyetemi lapokban lehet ilyesmiről olvasni. Nálunk nem.

Pályára léphetne ezen a napon a nőtlenek és nősek csapata, vagy kövéreké és soványaké. Kirakhatná a folyosóra rajzait a titokban festegető, hallgatóságot gyűjthetne az írogató. Debrecenben ez mindennapos dolog: az egyetem egyik emeletén van a „Fórum" paravánjaival, amelyekre bárki kirakhatja műveit.

Természetesen magam sem szeretném, ha a karok napja legényevő, zsákbanfutó versennyé válna. Csupán néhány ötlettel akartam elöljáróban a jövő rendezvényeinek gazdagításához hozzájárulni. *Mert a karok napjából úgy lesz hagyomány, ha először élettel telik meg.*

A bölcsészek idén ezt úgy próbálták megoldani, hogy szerveztek *egy találkozót az állami, párt és KISZ vezetők között.* Zöld asztal mellett folyt ez az értekezlet. Másnak nem igen nevezhetnénk. A hallgatók feladtak néhány kérdést, amire vagy kaptak választ, vagy nem. Arra, hogy milyen változások érintik anyagi helyzetüket — például nem. Arra, hogy a félévi vizsgák számát csökkentik-e — például igen.

A karok napjainak megrendezése — kitűnő ötlet. De túl nagy ötlet ahhoz, hogy két rendezvény — amelyek közül egyikről a hallgatóság szinte teljesen ki van rekesztve — kitöltse. S a kari nap akkor lenne szép, *ha a hallgatók ötleteiből állna össze.* A legszebb pedig akkor, ha a hallgatók és oktatók közös elképzeléseiből.

Népek barátsága

Mint minden évben ilyentájban, ezúttal is megrendezésre került a Népek Barátsága Est a SZOTE KISZ-bizottságának szervezésében. Ebben az évben az Egyetemi Napok szolgáltatták a keretet a baráti megemlékezésre. Az orvosoknak már több éves tapasztalatuk van, hogyan kell ezt az estet színvonalasan, hangulatosan, igazi élményként megrendezni. A tapasztalatok ellenére az összejövetel mégsem úgy sikerült, mint azt várni lehetett volna. Hogy ennek mi volt az oka? Talán felesleges is túlságosan részletezni, mindenesetre a későbbi kezdési időpont, a vártnál kevesebb érdeklődő, suta, félszeg szereplők, fejetlenség — már ez a felsorolás is alátámasztja előző megállapításunkat.

De igazságtalanok lennénk, ha csak a negatívumokról számolnánk be. A rendezvénynek ugyanis értékei voltak, amelyek igyekeztek ellensúlyozni a résztvevőkben kialakuló kellemetlenebb benyomásokat. Ezek közé tartozott a szellemesen konferáló ciprusi Charlie *Varnava,* a tánccal fellépő néger és görög orvostanhallgatók, akik közül az utóbbiak különösen nagy sikert arattak Theodorakisz-szirtakik előadásával. Az est politikai jelentőségét Haddadin *Züher* emelte ki beszédében, utalva a Nemzetközi Diáknapra. Emellett meg kell még említeni a Móra Ferenc Művelődési Otthon zenekarát, amelynek muzsikájára a műsor után a résztvevők — egységben a magyar és külföldi fiatalok — táncolhattak.

L. K.

Ketten

Ha az egyetemi napok mindenre felkészült látogatójának nem is telik mindenben öröme, László Anna és Farkas Pál közös kiállításán elfogódottan lépeget végig. Ha más nem is, az mindenképp gondolkodásra készteti, hogy mennyi tehetség van a főiskolán.

Hiszen László Annát eleddig legfeljebb jó rajzképességéről ismertük. S ezt most kiállított harminc képe ismét igazolja. És mást is. Azt, hogy van benne karakterizáló erő, hogy van művészi, mégpedig realista művészi tehetsége. Az Öregaszszony, A temető, az Akt és az Elégia győzött meg erről elsősorban.

Kiállítótársa, Farkas Pál szobrait az októberi kiállításon ismertem meg. Az újra megcsodált Alvó mellett Emlék, Ősz, Gyerkőc című alkotásai és a félig még csak tervként létező Néger teszi különösen értékessé kamarakiállítását.

Tanszerek kiállítása

A programra nézel, hol csak ennyi áll: november 17-től a csehszlovákiai IFÉRT vállalat kiállítását lehet megtekinteni a főiskola dísztermében. Legyintesz egyet, ki tudja mi az az IFÉRT.

Nem kevesebb mint 242 csehszlovák taneszközt láttunk az Ucebni Pomucky prágai és a magyar Iskolai Felszereléseket Gyártó Vállalat közös kiállításán. Reméljük valamikor nem éppen korszerűen felszerelt iskoláinkban is találkozunk ezekkel a praktikus, modern és szép segédeszközökkel,

Jogászbál

Pénteken este, november 24-én, az Egyetemi Napok utolsó előtti napján rendezték meg a Tisza Szálló összes termében a hagyományos jogászbálat. Ez évben ez a rendezvény is az Egyetemi Napok keretében került sorra. Sajnos ez meghatározta jellegét is: ki tudja, miért, de némiképp ez is csatlakozott a többi esemény gyengébb színvonalához. Persze ez nem azt jelenti, hogy meghúzzuk a vészharangot a Jogászbál felett: egyszerűen arról van szó, hogy a „rossz nyelvek" szerint már ennél jobban sikerült bálon is szórakoztak a paragrafus jövendő védelmezői.

A kissé visszafogottabb hangulat fő oka az volt, hogy a bál leszerződött énekese, Zalatnay Sarolta nem tudott résztvenni egyéb elfoglaltsága miatt. Így mindössze az Omega-együttes zenéjére tudott táncolni, szórakozni a Tisza Szállót színültig megtöltő közönség.

Végül a bál történetének néhány fontos mozzanata: dr. Veres József dékánhelyettes adott engedélyt a bál megkezdésére, majd a Jogi Kar hallgatói palotást táncoltak nyitótáncként, ami nagy tapsot aratott. Utána pedig a már szokásos báli események: tánc, ismerkedés, alkohol, csókok a Stefánián...

R. E.

Az ismeretek alkotószellemű elsajátítása

Gondolatok a Szegedi Tanárképző Főiskola ülésszakán elhangzott előadásokból

(Folytatás)

Foglalkozott az ülésszak a pedagógus profiljának szociális és kulturális értelmezésével, azon személyiségjegyek meghatározásával, amelyek a pedagógus számára lehetővé teszik, hogy szociális funkciói és hivatásbeli feladatait eredményesen elvégezze. Ezek a személyiségjegyek minden esetben funkcionális viszonyban vannak a feladatokkal. Esetenként adekvát, vagy inadekvát módon.

A pedagógus profiljának szociális és kulturális oldalát a hivatás határozza meg. A hivatásnak szociális szerepe és pozíciója van. A pedagógus hivatást társadalmilag intézményesített és szervezett tevékenységnek kell tekinteni. Egy többé vagy kevésbé körülhatárolt társadalmi funkciót tölt be a társadalmi szükségletek körén belül. Tehát úgy tekinthető, mint szociális funkciójú intézményesített tevékenység.

A pedagógusi profil szociális karaktere a hivatás tevékenységformájában gyökerezik. Ez a tevékenység a társadalom által adott feladatok végrehajtásában zajlik le, tehát bizonyos minták és elismert értékek alapján. A pedagógusi hivatás szociális funkciója — éppen úgy mint más hivatásoké — más szociális tevékenységgel áll komplexitásban. E funkció és más társadalmi tevékenység között különféle kapcsolatok keletkezhetnek, amelyek természetesen ellentétesek. Előfordul, hogy tevékenysége túllépi az intézményesített hivatás köreit. Ezt különböző tényezők magyarázzák. Pl. a pedagógus kulturális tevékenysége, amit a társadalom a hivatás teljesítésén túl is igényel. Természetesen más történelmileg meghatározott körülmények is közrejátszanak ebben. Pl. napjainkban országunkban a pedagógusoknak jelentős kulturális—politikai—eszmei—erkölcsi irányító szerepük van, amely túlnő az iskola keretein. Ilyen értelemben az iskola kisugárzó szerepe jelentős.

Mint minden hivatás, úgy a pedagógusi is szociális funkciót tölt be, amelyet gazdasági, politikai, kulturális és morális szempontból meghatároz önmagához és más hivatásokhoz való viszonya, ténylegesen betöltött szerepe, annak minősége és a hivatás szociális megbecsülése. A pedagógusi profil szociális vonásainak tehát azokat nevezzük, amelyek szociális szerepéből, pozíciójából és hivatásterületén kívüli tevékenységéből származnak. Ha így tekintjük szociális profilját, akkor kulturális profiljának vonásai tevékenységének konkrét tartalmára, műveltségére és fejlettségi szintjére vonatkoztathatók.

A pedagógus szociális profiljának jellege történelmileg változó. Ha ugyanis megváltoznak hivatásának a szociális célokkal összefüggő feladatai, tartalma, munkamódszere, intézményei, értelemszerűen megváltoznak a hivatásnak az alapjai is. Ez a változás a pedagógus életstílusában is tükröződik.

A főiskolai hallgatók világnézeti (erkölcsi) állásfoglalásával foglalkozó előadás konkrét erkölcsszociológiai vizsgálatok alapján foglalkozott az ifjúság erkölcsi felfogásával, magatartásával. Az erkölcsszociológiai kutatásokat főleg az a körülmény indokolta, hogy az a magatartási modell, amely megfelel a szocialista társadalom igényeinek részleteiben még nem alakult ki, nem mindig tudjuk pontosan, mit várunk el hallgatóinktól. Ami különböző tankönyvekben szocialista erkölcs címén található — sokszor — hallgatóink számára megfoghatatlan általánosságokat tartalmaz az internacionalizmusról, a szocialista hazáról, a közösségi szellemről. Ezeknek nem az a bajuk, hogy nem igazak, hanem az, hogy nem az adott, konkrét társadalmi struktúrához igazodnak, nincs kölcsönhatásuk a gyakorlattal.

A hallgatók között végzett erkölcsszociológiai vizsgálatok legfőbb célja, hogy segítséget nyújtson olyan *konkrét erkölcsi magatartási követelményrendszer kidolgozásához, amely szabályozhatná az ifjúság erkölcsi cselekvését.*

Egy ugyancsak széleskörű felmérésre épülő előadás azokról a vizsgálati eredményekről számolt be, amelyekben az előadó azt tette vizsgálat tárgyává, hogy milyen hatást gyakorolt a hallgatókra általános és középiskolai élményeik alapján az iskola mint munkahely. A vizsgált személyeknek arra kellett válaszolniok, mi és miért váltott ki bennük pozitív, vagy negatív élményt a diákévek alatt, min változtatna érettebb fővel, hogy eredményesebb legyen a tanulás és kellemesebb az iskolai élet.

A vizsgálatból az alábbi következtetéseket vonta le:

1. A tanulók tudásszintjének ismerete mellett nagyobb figyelmet kellene szentelni a mentálhygiénés kérdéseknek. 2. Az iskolát olyan nagy közösségnek kell tekintenünk, amelyen belül a nevelőközösség és a tanulóközösség apróbb csoportjai sajátos csoportlélektani törvényszerűségek mellett helyezkednek el. A tevékenység munkalélektani szempontból többszintű kapcsolatokat jelent, amennyiben a pedagógusközösség a vezető és a tanulók a vezetettek szerepét töltik be. 3. Az iskolai „pszichés klíma" igen jelentős, mert feltétele a folyamatos, kiegyensúlyozott munkának és a tanulók méltányos, igazságos elbírálásának. A neurotizáló jegyek ugyanis nem teszik lehetővé a képességek sokirányú fejlesztését a tanulók egymásközti és a tanárokkal létrejött kommunikációjának megalapozott, helyes feltételek közötti kialakulását. 4. Az izgalommal telített pszichés légkör didaktogén ártalmakhoz vezethet, amelyek a személyiség torzulását s a teljesítőképesség csökkentését eredményezheti. 5. Az eddiginél nagyobb mértékben kell foglalkozni a tanárok és tanulók érzelemvilágának megnyilatkozásaival, mert a vizsgálatokból is kiderült, hogy a növendékeknek az iskolához való pozitív és negatív viszonyulását legjelentősebben a tanároktól nyert benyomások motiválják. 6. Az iskolai élet munkafeltételeinek megteremtése mellett jelentős örömforrásokul szolgálhatnak a pozitív iskolai megmozdulások, a kialakuló társas kapcsolatok és a kötelesség mellett a szórakozás feltételeinek intenzívebb megteremtése. Ez utóbbi alap ahhoz is, hogy a tanulók az eddiginél nagyobb mértékben kötődjenek az iskolához.

A tanulmány befejező részét december 23-i számunkban közöljük. Szerk.

Dr. Drien Károly

„Népjogot, világbékét!”

Sorozatunk eddigi két közleménye a szűkszavú hírügynökségi jelentések mellett a két nagy szegedi napilap haladó gondolkodású publicistáinak nem egyszer túlfűtött lelkesedésről tanúskodó vezércikkeit tartalmazta. Az orosz forradalmak hatása Szegeden sem csupán ezekben mutatkozott meg. A szegedi munkásmozgalomra gyakorolt hatásuk is — mint azt *Gaál* Endre hivatkozott tanulmányai bizonyítják — igen jelentős volt. Jelen közleményünk három cikkével éppen e témakörbe szeretnénk bepillantást nyújtani.

A munkásság egyetlen pártja hazánkban az első világháború idején is a különböző árnyalatú irányzatokra bomló Magyarországi Szociáldemokrata Párt volt, amelynek Szegeden is volt szervezete. A szegediek — mint legtöbb vidéki szervezet — nagyban-egészben a pártgyűlések (kongresszusok), illetve az országos pártvezetőség állásfoglalásainak megfelelő politikát folytattak.

Az 1917. februári orosz forradalom a központi hatalmak országaiban megélénkítette a polgári demokratikus intézményekért vívott harcot. A Német Birodalomban — illetve Poroszországban — és Magyarországon ez az általános választójog bevezetésére irányuló törekvések feléélénkülésében jelentkezett. A koronás fejek — a nagyobb bajokat elkerülendő — kapván kaptak az alkalmon. 1917 májusában Károly is menesztette Tisza Istvánt, akinek kormányát a polgári ellenzéki pártokat és az SZDP-t tömörítő *Választójogi Blokk* két vezetőjét is miniszterei közé soroló Eszterházy-féle, ún. választójogi kabinet váltott fel. A Választójogi Blokk *az írni-olvasni tudáshoz és a 24. életévhez kötött, nőkre is kiterjedő általános, egyenlő, titkos és községenként gyakorlandó választójogért* küzdött. Programja a forradalmat („összeomlást”) elhárító *polgári demokratikus reformprogramnak* indult. A bővebb kifejtést mellőzve itt csak azt jegyezzük meg, hogy e célkitűzést 1917 Magyarországán csak történetietlen szemlélettel lehet *minden vonatkozásban túlhaladottnak* mondani. A Választójogi Blokk fő mozgatóereje a munkásságot képviselő SZDP volt. A szegedi blokk 1917. július 4-i létrejötte is a szociáldemokraták kezdeményezésére történt meg a két függetlenségi párt, a Nemzeti Demokrata Párt alakulóban levő szervezete, a Radikális Párt és a Feministák Szegedi Egyesülete részvételével. A blokk 1917. augusztus 12-i naggyűlésén mondta el *Bokányi* Dezső, munkásmozgalmunk legendás vezetője azt a beszédét, amelynek megjelent részét csaknem teljes terjedelmében közöljük.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalmat köszöntő 1917. december 1-i munkásmegmozdulásról szóló tudósításhoz csak azt a megjegyzést fűzzük, hogy közlésére — mint a többiére is — a háború alatti kivételes intézkedések (*cenzúra*, stb.) közepette került sor.

R. J.

11

„*Bokányi* Dezső... gyújtóhatású, terjedelmesebb beszédéből a következő részletet közöljük:

Tisztelt népgyűlés! A népek sorsdöntő útján lángbetűkkel két szóval van megírva a kibontakozás: *Népjogot, világbékét!* Mi azért jöttünk, hogy bajtársi jobbunkat nyújtsuk e két kérdés kivívásához. Joggal nyújtjuk, mert becsületes bajtársi kéz. Ez a kéz már harcolt az általános választójogért, amikor ebben a kérdésben, mint sziklán az erőd, egymaga hirdette az eszmét, mely a világbéke érdeke. A népek a számadást már lezárták. A világháború egyeseknek *hírnevet és dicsőséget, százaknak és ezreknek vagyont és jólétet, millióknak pedig szenvedést és nyomort hozott.* Éppen ezért milliónyi ember érdeke fűződik ahhoz, hogy legyen meg a világbéke, amely az emberiséget a szabadsághoz, a kulturális fejlődéshez és a magasabb boldogság útjaihoz fogja vezetni. A választójogot vasmarokkal kell kiküzdeni. Mikor mi ehhez a küzdelemhez testvéri jobbunkat nyújtjuk, akkor olyan kéz jut a küzdelembe, amely a tűzpróbát tűzben, vérben és viharban régen kiállta már. (Éljenzés.) Nemcsak a szabadság van jó kézben a munkásságnál, hanem a világbékének is a dolgozó milliók kezében van a helye...

Beszéde további során azt fejtegeti, hogy a sovinizmus mesterséges szítása milyen káros hatással van a békére...

Mi... azt akarjuk, hogy hazánkat alátámasszuk, hogy erős és hatalmas legyen. Fölajánljuk ehhez millió munkásnak a tudását, erélyét és munkáját... Ez az a hazagyűlölet, amit szemünkre hánynak. (Helyes! Úgy van!) Én magam sokszor gondolkodtam, hogy nem volna e jobb Tiszát továbbra is uralmon hagyni? Nem volna-e jobb a világháborút még egy évig fönntartani? *Tisza és még egy évig tartó világháború megdöntene mindent,* de az összeomlásból csak egy politikailag iskolázott, érett nép tud ismét kiemelkedni. *Mi tehát nem vagyunk elég erősek az összeomláshoz.*

Ezután azt fejtegeti, hogy a nép politikai ismereteinek fejlesztése szempontjából is szükség van az általános választójogra, Szereti Kossuth Lajos szellemének bizonyos részét, de az bizonyos, hogy 48 óta ez a szellem nagyon sokszor elszunnyadt ebben az országban és nekik kellett ezt a szunnyadást felébreszteni... — Én nem vagyok dinasztikus érzelmű — mondotta —, a népek szabadságát, demokráciáját nem a monarchiától várom. Egyet azonban nem tagadhatok, hogy IV. Károly, amikor királlyá proklamálták és azután is a jobban kiterjesztendő népjogokat hangoztatta... Én azt hiszem, hogy a fölülről jött ostorcsapás és alulról a milliók erőjének föltolulása következtében eljön az a pillanat, amely meghozza a népszabadságokat. Most még éppen emiatt hisznek a munkások a politikában, *ha azonban nagyon sokáig késnek azzal, aminek kell jönni, akkor cselekedni fognak és akkor tudják azt, hogy ki kell adni milliók számára a parancsszót.* (Viharos éljenzés.)

A magyarországi munkásokra nemcsak Bécsben figyelnek, hanem az egész világon, és ha mi idejében ki nem kényszerítjük az általános választójogot, akkor a népek nemzetközi ítélete fogja fölvenni! [sic.] A magyaroknak az általános, egyenlő, titkos, községenkénti választójog megadandó... Vagy mi legyünk a legdemokratikusabb nép és akkor szeretet fog körülvenni, vagy reakciósok maradunk és akkor a történelem elsöpör bennünket. Válasszatok! Nagy az idő, olyan nagy, amilyen sohasem volt ezer esztendő alatt! Meg kell mutatni, hogy észbe és erőre kaptunk. Itt van a polgárságnak a gondolkozó része, itt van a dolgozó része és a dolgozó munkásosztály. Ha ez a három összefog, megteremthetjük az új Magyarországot. (Zajos éljenzés és taps.)”

VÁLASZTÓJOGI NAGYGYŰLÉS SZEGEDEN. Szegedi Napló, 1917. aug. 14. 4. p.

12

A vidéki szociáldemokrata pártok vasárnap az egész orország minden városában békegyűléseket tartottak és tüntettek az általános, annexió és hadikárpótlás nélküli béke mellett. Impozáns módon foglalt állást a megértésen és megegyezésen alapuló béke mellett a szegedi szociáldemokrata párt is, amely a Korzó-mozi nyári helyiségében tartotta meg nagygyűlését. Kellemetlen, hűvős, esős idő volt, mintegy ezren vonultak fel délután 3 órakor a gyűlés színhelyére. A menet a Somogyi utcai Munkás-Otthonból indult ki és a Kárász utcán, a Széchenyi téren, majd a Takaréktár utcán vonult végig, útközben szakadatlanul éljeneztek és tüntettek.

— Éljen a béke!

— Éljen az annexió és kárpótlás nélküli béke!

— Le a háborús uszítókkal!

— Éljen az orosz forradalom!

Ezek voltak azok a jelszavak, amelyektől hangosak lettek az utcák.

A Korzó-mozi nyári helyiségében először *Fürtös* Sándor párttitkár üdvözölte a megjelenteket... Fürtös Sándor felolvasta azt a határozati javaslatot, amelyet november 25-én, Budapesten a városligeti iparcsarnokban megtartott népgyűlés határozott el. A határozati javaslat a munkásság üdvözletét küldi az orosz forradalmároknak, akiknek a béke munkájában támogatását ajánlja föl. A munkásság fölszólítja a monárkia kormányát, hogy fogadja el az orosz forradalmi kormány ajánlotta fegyverszünetet és jelentse ki, hogy hajlandó minden állam-[mal] annexió és kártérítés nélküli békét kötni. A munkások fölszólítják a kormányt: jelentse ki, hogy a monárkia nem kívánja az orosz—lengyel területek annektálását és nem járul hozzá a nagynémetek azon követeléséhez, hogy Jurland és Livland bármilyen formában Németországhoz csatoltassék. A határozati javaslat egyhangú elfogadása után *Olejnyik* József elnök szólalt föl. Kényszeríteni kell — úgymond — a kormányokat, hogy fogadják el az Oroszország által fölkínált békejobbot. Akik a háborút folytatni akarják azok, akik megkezdték: a kapitalisták, a hadseregszállítók, a munciógyárosok, akiknek minden csepp vér egy aranyat hoz. Végül bejelentette, hogy a népgyűlés üdvözölni fogja az orosz forradalmi kormányt.

Ábrahám Mátyás mondott beszédet ezután. A háborút — úgymond — a munkásságnak kell megszüntetni. Össze kell tartani, meg kell tagadni a munkát, ha másként nem lehet véget vetni. A kormánynak eddig a szállítók, a profitlesők érdekeit szolgálták. Ezek érdekében törülnek el semmisítenek meg országokat és népeket. Szólt a diplomáciáról: a titkos szerződésekről, amelyek mind a háborút szolgálják. A titkos diplomaták nem tudják befejezni a háborút, a munkásságnak, amely nem gyűlölködik, amely megfér egymással.

Végül *Kovács* Izsó fölszólalása után a gyűlés végetért. A népgyűlésre Budapestről is vártak szónokot, aki azonban nem érkezett meg.

A SZEGEDI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT BÉKENAGYGYŰLÉSE. Szeged és Vidéke, 1917. dec. 3. 3. p.

SZEGEDI EGYETEMI NAPOK

Szellemi vetélkedő

Az Egyetemi Napok kezdetén, november 16-án került megrendezésre a „Ki tud többet a Szovjetunióról?” szellemi vetélkedő megyei felsőfokú oktatási intézmények közötti döntője.

A döntőn mindhárom szegedi felsőoktatási intézmény csapata jogot nyert az indulásra. Ennek ellenére a Tanárképző Főiskola — minden különösebb magyarázat nélkül — távolmaradt a küzdelmektől, ezzel jelentősen rontva a vetélkedés hevességét, érdekességét. Így a győzelem mindössze a JATE és a SZOTE csapatai között dőlt el. Végig izgalmas küzdelem folyt a két együttes között, az utolsó kérdéscsoport előtt mindössze 1 pont volt a JATE előnye. Az utolsó fordulóban előbb az orvosok válaszoltak és 3 pontot szereztek. Tehát a JATE-nak 3 pontra volt szüksége a győzelemhez, amit nemcsak megszerzett, de alaposan túl is teljesített. Így végeredményben 23:19 arányú győzelmet aratott a tudományegyetemi csapat. Tagjai: *Halı* János (Bölcsészettudományi Kar), *Nagy* Péter és *Iványosi Szabó* András (Természettudományi Kar), valamint *Újvári* József és *Izsák* Péter (Jogi Kar).

R. E.

Bombasiker...

Ha megkérdeznének valakit, aki az egyetemi napok minden rendezvényén ott volt, hogy melyiket lehet fenntartás nélkül dicsérni, az illető — fogadni mernék öt sajtóhibába — november huszonegyedike estéjére nézne vissza legszívesebben. Legalább negyven gólt láthatott ugyanis az, aki ekkor az auditórium maximumban kétszer is végignézhette az 1954-es labdarúgó-világbajnokság bombagóljait. No meg bomba-helyzeteit. Mert azt is el kell ismerni, hogy az a magyar válogatott is kihagyott annyi helyzetet, mint a mai. Legfeljebb többet használt ki.

A 6:3 nagy sikere után „nemzeti nagyletünk” új adalékaival ismerkedhettek meg azok, akik annak idején gyerekes csodálattal adóztak a nagy neveknek. S láthatták, hogy nincs okunk rezignációra. Most már csak arra leszek kíváncsi: milyen sikere lenne, ha jövőre az 1958-as VB mérkőzéseit vetítenék?

Ünneprontás

Kiállítás a kollégium tanulójában. Nagyméretű fotók a pécsi rajzszakosok kamarakiállításának helyén. Fényképek cím, feliratok nélkül. Ha nem hallottuk volna előzőleg a megyei KISZ-bizottság tájékoztatóján, hogy a Petőfi Sándor kollégiumban a szovjet fiatalok életéről rendeznek fotókiállítást, most ugyancsak bajban lenne az ember személyazonosságuk megállapításakor.

Így csak annyit lehet írni: az össze-vissza rakott s ráadásul egymás nyakán nyüzsgő képek nem a szovjet fiatalok életéről vallanak, hanem a magyarok gondatlanságáról. Sajnos, persze ez már nem is egyszerűen gondatlanság. Ez — ünneprontás.

Dr. Martonyi János:

A Szegedi Tudományegyetem története

Az egyetemi napok megnyitó ünnepségén ismertette alábbi tanulmányát dr. Martonyi János professzor, tudományegyetemünk jogi karának tanszékvezetője. Az igényes, tartalmában és összefoglaló jellegében egyaránt úttörő munkát szívesen közöljük hasábjainkon. Annál is inkább, mert hisszük, hogy a hagyományok megőrzése és okos ápolása épp úgy feladata egyetempolitikánknak, amennyire az a kommunista szakemberképzés céljainak megvalósítása. Haladó s ma is példát adó hagyományai pedig bőven vannak — mint ez a tanulmányból is kitűnik — a fennállása 50. évfordulójához közeledő Szegedi Tudományegyetemnek.

AZ ELMÚLT HÓNAP folyamán két jelentős egyetemi jubileumra került sor hazánkban. Egyrészt most ünnepeltük a magyar felsőoktatás kezdetének, nevezetesen a *pécsi* tudományegyetem alapításának 600. évfordulóját, másrészt ünnepi megemlékezés történt az 1635-től 1777-ig nagyszombati, azóta pedig budai, pesti, majd *budapesti* tudományegyetem *jogi kara* létesítésének 300. évfordulójáról.

A mi *szegedi* tudományegyetemünk a most említett felsőoktatási intézményeknél jóval fiatalabb, múltjának időtartamát egyelőre nem lehet százas nagyságrendű számokban kifejezni. A tény az, hogy Szegeden 1921. október 10-étől kezdve, tehát *46 esztendeje* folyik egyetemi oktatás. Érdekes véletlen, hogy mai ünnepi megnyitó ülésünkről visszatekintve ennek a 46 esztendőnek éppen *a felező pontjára* esik Szeged felszabadulásának napja, 1944. október 11-e. Eddig a történelmi fordulatot jelentő dátumig számítva pontosan 23 éven át működött a szegedi egyetem; az egyetemi előadásoknak a felszabadulás után már néhány héttel, 1944. november első felében történt újrakezdésétől fogva pedig ugyancsak 23 esztendő telt el.

I.

A szegedi egyetem 1921-ben végbement megnyitásának *előzményei* — amelyekre kissé vissza kell térnünk — aránylag messzire nyúlnak vissza és lényegileg két vonalon haladtak. Az egyik vonalat a *Szeged városában* már a XVIII. század vége óta jelentkező és egyre erősödő *törekvések* képezik, felsőfokú oktatási intézménynek a városban való létesítésére. Szegeden 1721 óta működött a piaristák gimnáziuma és a város magisztrátusa 1790-ben lépéseket tett annak érdekében, hogy a gimnázium továbbfejlesztéseképpen bölcsészeti főiskolát hozzanak létre. A valóságban azonban csak *bölcseleti tanfolyamot* tudtak nyitni a piarista szerzetesek; az ezt hallgatók a pesti egyetem bölcsészettudományi karán tehettek doktori szigorlatot.

A TOVÁBBIAKBAN Szeged városa *jogakadémia* létesítését ambicionálta. 1802-ben, majd 1827-ben azzal a kéréssel fordult a királyhoz, hogy helyezze a pozsonyi jogakadémiát Szegedre, illetőleg engedélyezze egy jogtudományi tanfolyam megnyitását. Ezután mintegy fél évszázados szünet következett, s csak az 1870-es évektől fogva jelentkeztek újra, de ekkor már nagyon nyomatékosan a szegedi egyetem-alapító törekvések. Közvetlen lökést adott ezeknek az, hogy 1872-ben megtörtént a kolozsvári tudományegyetemnek, mint az ország második egyetemének megalapítása, és ezt nem sokkal követően több oldalról is felvetették egy *harmadik egyetem* létesítésének szükségességét. 1876—1880 között elsősorban a pozsonyi jogakadémia és a városi vezetőség lépett sorompóba annak érdekében, hogy ez a harmadik egyetem Pozsonyban jöjjön létre. Szeged mindjárt a nagy árvizet követő újjáépítés megkezdésekor, 1880-ban, Kassa pedig 1881-ben tett felterjesztéseket abból a célból, hogy a harmadik egyetem székhelye lehessen. A szegedi emlékiratot a várost környező megyék nagy számban pártolták, és részben ennek volt a következménye az, hogy 1881. október 23-án *Trefort Ágoston* vallás- és közoktatásügyi miniszter báró Eötvös Lórándnak, a világhírű fizikusnak és más budapesti professzoroknak a kíséretében helyszíni szemlét tartott Szegeden, az egyetemalapítás dologi feltételeinek megvizsgálása céljából. Az ekkor folyt tárgyalások nyomán Szeged városa 1882-ben újabb feliratot intézett a miniszterhez „a harmadik egyetem Szegeden leendő felállításának módozatai iránt”. Sem ez a felirat, sem az 1893-ban kelt újabb felterjesztés nem vezetett azonban eredményre, mert az ország pénzügyi helyzete ezekben az években kedvezőtlenül alakult, és így a kormányzat a harmadik egyetem megalapításától egyelőre elállott. Nem volt előnyös hatással Szeged esélyeire az sem, hogy 1892-ben Debrecen is belépett az egyetemet igénylő városaink közé.

Berzeviczy Albert későbbi kultuszminiszter 1894-ben megjelent, „Közművelődésünk és a harmadik egyetem” című, jelentős hatású tanulmányában a konkurráló városok közül Pozsony mellett foglalt állást és Szegednek inkább műegyetemet szánt, esetleg gazdasági szakoktatással kapcsolatosan. Hosszas viták után úgyszólván az első világháború küszöbére érkeztünk már, amikor 1911 decemberében gróf Zichy János kultuszminiszter törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé a budapesti és a kolozsvári mellé egyszerre két újabb tudományegyetem felállításáról, mégpedig *Pozsonyban és Debrecenben.* A törvényjavaslat *indokolása* öt várost minősített egyetemi székhely szempontjából számításba jövőnek, mégpedig betűrendben: Debrecent, Kassát, Pécset, Pozsonyt és Szegedet. Ezek közül — ugyancsak a miniszteri indokolás szerint — *elsősorban Pozsonyt* választotta a kormányzat, amit megítélése szerint a szükséges szellemi és anyagi feltételekkel akkor leginkább rendelkező várost, a negyedik egyetemről pedig azt mondotta, hogy ennek a tiszta magyar lakosságú Alföldön kell létesülnie, tehát a választásnak *Debrecen és Szeged között* kell történnie. A javaslat és az azt az 1912: XXXVI. törvénycikkben törvényerőre emelő országgyűlés azért foglalt Debrecen mellett állást, mert annak közművelődési hagyományait Szegednél nagyobbnak minősítette. Ezt követően pedig szószerint a következőket mondta a miniszteri indokolás: „Sze-

Kollégiumavatás

Életük okos gazdáivá akarnak válni

Nem is zárhatta volna szebb esemény az egyetemi napokat, mint a Móra Ferenc Diákotthon kollégiummá avatása. Ez volt mindenki véleménye november 25-én délben, amikor megtörtént a hivatalos aktus. Ezt megelőzően megnyílt a „Kollégiumunk élete képekben" című fotokiállítás az előcsarnokban. Az ízlésesen elrendezett, *Kun* Sándor készítette fényképek nemcsak a kollégium, de lakóinak szépségét is bemutatják. A délelőtt másik két eseménye a Móra Sarok avatása és a kollégiumi tábla elhelyezése volt.

Méltó helyen az egyetemi rendezvények sorában

Az avató ünnepségen *dr. Kemenes* Béla tanszékvezető egyetemi tanár, oktatási rektorhelyettes üdvözölte a megjelenteket: a Művelődésügyi Minisztérium, a KISZ KB, a megyei és városi állami és pártvezetés képviselőit, az egyetem oktatóit, majd *dr. Márta* Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár, az egyetem rektora mondott megnyitó beszédet. Hangsúlyozta, hogy ennél méltóbb, szebb, kifejezőbb záróakkordot nem is találhatott volna az ifjúság az egyetemi napok rendezvényeinek, amelyek a jövőben méltó helyet kell, hogy kapjanak az egyetem rendezvényeinek sorában. A kollégiumi vezetés, a diákbizottság, a patronáló tanárok, a BTK állami és pártvezetésének együttes munkáját dicséri, hogy sor kerülhetett erre az ünnepségre, amelyen örömmel láthatjuk: ifjúságunk tudja értékelni és használni azt a támogatást, amelyet kormányunk számára nyújt. Nemcsak a külsőség: a mintaszerű rend, a belső tartalom is: a példaszerű magatartás arra mutat, hogy a kollégium ifjúsága az új szocialista értelmiség típusának kialakításával akarja megszolgálni az előlegezett bizalmat.

Dr. Szécsi Andrásné, a minisztérium képviselője a kollégiumi címet adományozó oklevél átadásakor személyes élményeinek tanulságát adta át a hallgatóknak. Arról beszélt, hogy a Móra Diákotthon hallgatónői életük okos gazdáivá akarnak válni — így érdemelték ki a felsőbb szervek bizalmát. Emlékeztetett a nagy kollégiumi hagyományokra, a szegedi fiatalok mozgalmaira, kívánva, hogy hasonló hagyományokat alakítsanak ki az újdonsült kollégiumban is.

Szűcs Istvánné az oklevél mellé mint a KISZ KB munkatársa „Hűség a néphez, hűség a párthoz" feliratú zászlót adott át a diákoknak, majd az ELTE és az Eötvös Kollégium nevében *Szövényi* Zsolt budapesti bölcsészhallgató tolmácsolta hallgatótársai üdvözletét.

Tovább haladunk a szocialista kollégiumi cím elnyeréséért

Az ünnepség *dr. Szántó* Imre kollégiumi igazgató beszédével zárult. Az igazgató megígérte a kollégisták nevében, hogy az öntevékenység optimális kereteinek kialakításával igyekeznek feladataiknak megfelelni. „Magunk előtt látjuk a célt — mondta —, hogy tovább haladjunk azon az úton, melyet névadónk, Móra Ferenc neve is fémjelez, s amely a szocialista kollégium cím elnyeréséhez vezet.

Az ünnepség után a meghívottak megtekintették a kollégiumot, majd elbeszélgettek a vezetőkkel és hallgatókkal.

A minisztérium ajándéka: negyvenezer forint

Délután ünnepi szobacsoport-vezetői ülés volt, amelyen *Micheller* Magdolna kollégiumi titkár számolt be a kollégiumi cím eléréséért végzett munkáról, majd harmincnégy kiváló munkát végző kollégistának több mint hatezer forint értékű jutalmat osztottak ki. Két szoba a „Kiváló szobaközösség" címet és zászlót nyert el. A délután másik eseménye a Móra-emlékműsor volt, majd este kollégiumi bálon szórakoztak a cím új, büszke tulajdonosai, akiknek keze alatt megszépült ez az épület. A további csinosításnak már csak azért sem lesz akadálya, mert a minisztérium — mint jó keresztapához illik — az oklevél mellé negyvenezer forint rendkívüli hitelt is adott a Móra Kollégiumnak.

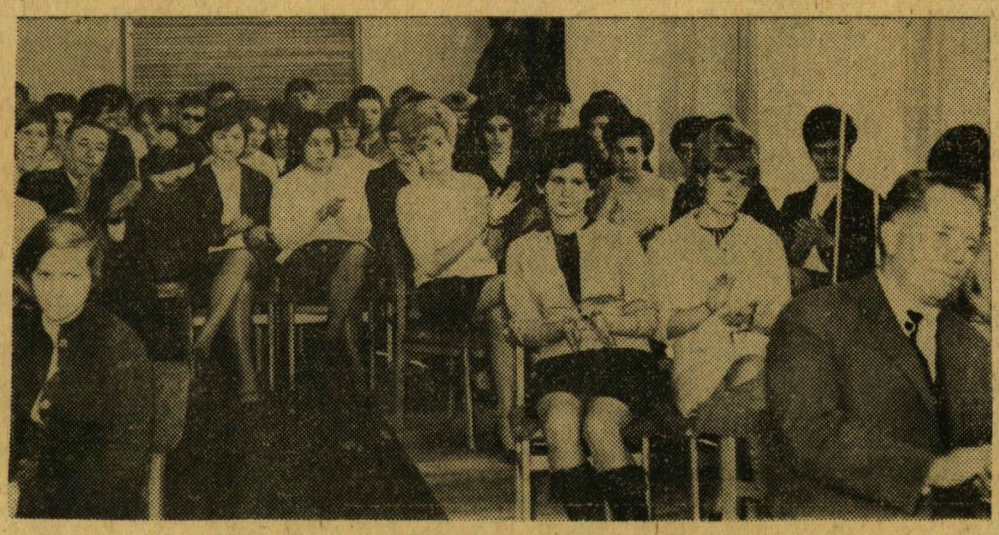

A Móra Ferenc Kollégium lakói az avatóünnepségen.

A Kortárs tíz éve

Irodalmi est az aulában

Két reprezentatív költői est volt mostanában Szegeden. A szovjet költőké és a Kortársé. A közönség mindkét alkalommal megtöltötte a termeket: a Tisza Szálló díszteremét éppúgy, mint 23-án este az aulát. Itt is, ott is viharos tapsok voltak... összehasonlításra nincs szükség.

Azaz... valami különbség mégiscsak volt. A szovjet költők például igyekeztek legújabb műveikből felolvasni, olyanokból, amelyek hozzánk még el sem juthattak. Benjámin László, Simon István és Váci Mihály ezzel szemben olyasmit olvasott fel, amihez a közönség is könnyen hozzájuthat, ha kezébe veszi gyűjteményes kötetüket, vagy folyóirataink megfelelő számát. Moldova György „cselesebb" volt: ő legújabb kötetéből olvasott fel, amelyet még a könyvesboltok nem kaphattak meg. Veres Péter volt egyedül az, aki friss írásával vitázott fiatalosan, pózok nélkül.

Azok közé tartozva, akik nem a legrózsásabb hangulatban jöttek el az estről, először ezt a kérdést fogalmaztam meg magamban: mi szükség van alkotói estekre, ha azokon nem a művesz műhelyébe kukkanthatunk be, ha nem legfrissebb titkainak leszünk részesei?

Én Veres Pétert éreztem csak igazán kortársamnak, aki úgy beszélt-vitatkozott velem mint fiatalabb barátjával, az egyenjogúval, megéreztetve persze azt az atyai fölényt is, ami inkább simogató mint bántó. Nagyokat nevettem Moldovának hiperbolikus bukfencein. Csak féltem, hogy egyszer, ha a bukfenc-poénok így szaporodnak, túl messzire pördül el az irodalomtól.

Az est nagy sikere köszönhető a jó szervezésnek. Talán annak is, hogy nem voltak szavalók, akik belesültek volna a versekbe. A Kortárs-est azt mutatja, hogy az egyetemi napok hagyományos rendezvényei között helye van az irodalmi esteknek. Jövőre meg lehet rendezni az Új Írását, majd az Alföldét, majd a Jelenkorét, aztán a Napjainkét, az Élet és Irodalomét. Egyszer még talán a szegedi írókét is.

Veress Miklós

A táncosok előadása nagy siker volt

Nagy siker volt. Ezzel a rövid mondattal lehetne legjobban jellemezni a JATE tánccsoportjának bemutató előadását, amelyre november 22-én került sor a Móra Ferenc Művelődési Otthonban. Mi bizonyítja ezt? Sok taps, telt nézőtér, buzdítás, jó hangulat a színpadon és a nézőtéren egyaránt, színvonalas produkció.

Nézzük sorjában, mit is láttunk? Egy tehetséges együttest, amely gazdag műsort mutatott be. Sokféle táncnak tapsolhatott a szépszámú közönség: csongrádi párost, apátfalvi leánytáncot, sándorfalvi legényest, kalocsai párost, perőcsényi legényest, szerb kólót, német táncot, szlovák leánytáncot láthattunk, hogy csak a legérdekesebbeket említsük. Az est legnagyobb sikerét a népdalfeldolgozások, valamint a Vasárnapi tanyázás Kecseten című műsorrész hozta. És hogy milyen nagy siker volt, arra már az első mondatban utaltunk. A jó hangulathoz hozzájárult a *Vida* János végzős joghallgató vezette zenekar és *Szécsi* József tanár, az általa vezényelt énekkarral. Itt még meg kell emlékeznünk egy „műsoron kívüli" produkcióról is: a zenekar bemutatta, hogy nemcsak a népzenében, hanem a klasszikus muzsikában is otthon vannak: erről Mozart Divertimentójának tolmácsolásakor győződhettünk meg.

Ez az est kétségtelenül felejthetetlen élményt jelentett a résztvevők számára, az Egyetemi Napok egyik legjobban szervezett, legszínvonalasabb rendezvénye volt!

Ünnepi szakköri ülések a Ságváriban

November hetedike tiszteletére az egész tanév folyamán ünnepi szakköri üléseket rendeznek a Ságvári Gyakorló Gimnázium diákjai. Eddig két ilyen rendezvényről érkezett hír. A történelem szakkör ünnepi ülésén — amelyet dr. *Suki* Béla szakvezető tanár készített elő — az októberi forradalom menetéről, eseményeiről és Lenin életéről olvasták fel dolgozataikat a tanulók. Fellépett a Ki tud többet a Szovjetunióról? tv-vetélkedő megyei győztese, *Csejtei* Dezső is.

Az irodalom szakkör ülését *Zsadányi Nagy* Árpád szakvezető tanár irányításával *Kiss* Ida és *Ujhegyi* Erzsébet V. éves tanárjelöltek készítették elő. A bensőséges hangulatú rendezvénynek néhány kiemelkedő teljesítménye akadt: *Szabó* Olga Kazinczy-érmes szavaló mély átéléssel adta elő Szimonov: Várj reám című költeményét.

MAGUNK 3.

November 25-i dátummal megjelent a Móra Ferenc Diák... bocsánat most már Kollégium időszakos kiadványának a Magunk-nak legújabb száma. Sorrendben a harmadik, színvonalban az első. Ünnepi szám ez: *Micheller* Magdolna diáktitkár „Kollégiumavatás" 1967. című cikkével indul. A kiadvány közli *Bánfi* Júlia, *Farkas* Anna és *Fogarasi* Margit írását, amelyben a Szovjetunióban töltött egy év élményeiről adnak számot, valamint „Zolotája ószeny" címmel *Szabó* Magdolna visszaemlékezését őszi szovjet tanulmányútjára.

Két tehetséges költő-jelölt nevére figyelhetünk fel: *Szabari* Mária másodéves hallgatónő három versén még erősen érzik a nagy mesterek hatása, de — különösen Két dolog ami fáj című versében — írásai azt is elárulják, hogy bátor, szókimondó tehetség, akitől várhatunk kiforrottabb költeményeket. *Koch* Valéria verseit csilingelő rímei ellenére is rontja a kimondhatatlanul sok képzavar („pörös szájára kinek béklyót tűzött a halál.")

Mértéktartóbb, érdekes novellát írt *Návay* Anikó Tömondat címmel, Michael Rumaker A bábu című novelláját *Junász* Márta fordította.

ged jogos aspirációit a nem túlmesse jövőben talán más főiskolai szervezettel fogja kielégíteni. Nézetem szerint az Alföld délvidékének oly berendezések felelnének meg legjobban, amelyek gazdasági, kereskedelmi és technikai téren nyújtanak alkalmat a felsőbb képzésre". Ezek a vígasztalásnak szánt szavak persze nem változtattak azon, hogy Szegednek az akkori Nagy-Magyarországban nem sikerült egyetemhez jutnia, de az is bizonyos, hogy az egyetemmel még nem bíró városok közül már akkor Szeged került az első helyre.

AZ EGYETEMI oktatásnak Szegeden való megkezdése végül is az első világháború elvesztésének és *az Erdély feletti impérium megváltozásának* lett a következménye. Ekkor ugyanis az 1872-ben (az ez évi XIX. törvénycikkel) alapított és 1881 óta I. Ferenc József nevét viselő kolozsvári tudományegyetemet az Erdélyben alakult román kormányzótanács 1919. május 12-én lefoglalta és annak épületeiben 1920. február 1-én román egyetem nyílt meg, amelyet I. Ferdinánd királyukról neveztek el. A magyar egyetem volt tanárainak zöme 1919-től 1921-ig ideiglenes helyiségekben Budapesten működött, kisebb részük Kolozsváron maradt. A Magyarországon 1919 augusztusában uralomra jutott ellenforradalmi kormányzat számos, itt idő hiányában nem részletezhető tárgyalás után végül úgy döntött, hogy *a kolozsvári egyetemet Szegedre, a pozsonyi egyetemet pedig Pécsre helyezi át*, s ilyen értelemben fogadtatta el az ún. nemzetgyűléssel az 1921. június 27-én kihirdetett 1921: XXV. törvénycikket. Ehhez képest a volt kolozsvári magyar egyetem oktatószemélyzetének túlnyomó többsége és hallgatóinak számottevő része is az 1921/22. tanév kezdetétől fogva Szegeden folytatta munkáját, négy (Jog-, Orvos-, Bölcsész- és Természettudományi) Kar keretében. A szegedi egyetem-alapítási törekvések tehát ennek az előadásom elején jelzett másik vonalnak ide való átágazása, az akkor már közel 50 éve működő kolozsvári tudományegyetemnek Szegedre való áthelyezése folytán valósultak meg.

II.

Kétségtelen és ma is elismerésre méltó tény, hogy *Szeged városa messzemenő anyagi áldozatokat hozott* az egyetemi munka feltételeinek megteremtése céljából. Épületeket bocsátott rendelkezésre az egyetemi intézetek és hivatalok ideiglenes elhelyezése érdekében; így az ítélőtábla Dugonics-téri palotáját (ahol a rektori apparátus és a jogi kar helyezkedett el), az állami főgimnáziumot és a felső fémipari iskolát, valamint több kórházi épületet a klinikák részére. Az egyetemnek Szegeden való első berendezkedése körül Schneller István bölcsész- és Kolosváry Bálint jogászprofesszor, a még Kolozsváron megválasztott legutolsó két rektor, valamint Szandtner Pál jogász-professzor, kormánybiztos szereztek jelentős *érdemeket.*

Ismeretes, hogy az ellenforradalmi rendszer Szegedet egyik politikai bázisának tekintette, és fejlődését — a neki megfelelő értelemben — előmozdítani igyekezett. Ezért indultak meg 1924-ben, gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter irányításával az *egyetemi építkezések*, amelyek a Tisza-parti klinika-sornak és a mai Beloiannisztér orvostudományi és természettudományi intézeteinek elkészültét eredményezték, s 1930-ban értek véget. Ez idő alatt történt a bölcsészettudományi karnak és a természettudományi kar több intézetének az előadótermekkel kibővített ún. vasúti leszámoló palotában, a mai Ady-téri épületben való elhelyezése is.

AMIKOR EZEKET a pozitívumokat megemlítjük, ugyancsak erőteljesen hangsúlyoznunk kell, hogy az impozáns egyetemi városrésznek a felépülése olyan időben történt, amikor Szeged város munkássága és tanyai parasztsága súlyosan elnyomott helyzetben és valóságos *nyomorban* élt. Kiáltó ellentét volt a belváros és a proletár negyedek között, amire — mint erről még lesz szó — az akkori egyetemi ifjúság haladó elemei is rádöbbentek.

Ki kell emelnünk azt is, hogy az egyetem fejlődését nagymértékben visszavetette a hazai és külföldi kapitalizmusnak 1929-től fogva mutatkozó és úgyszólván a második világháború kezdetéig elhúzódó súlyos *gazdasági válsága* Az életbe léptetett takarékossági intézkedések azzal a szomorú eredménnyel jártak, hogy az egyetemnek az 1931—32. tanévben volt 62 tanszékéből az 1934/35. tanévre csupán 47 maradt. Csökkenő irányzatot mutatott a hallgatók száma is, amely az 1931/32. tanévi 3577-ről az 1939/40. tanévig 2168-ra csökkent, s ezek jelentékeny része is a várostól távol lakó és csak a vizsgákon megjelenő joghallgató volt.

Ami az egyetem *oktató és tudományos munkáját érdemben* illeti, nyilvánvaló, hogy azt az ellenforradalmi rendszer idején uralkodó politikai és gazdasági viszonyok sok tekintetben *korlátozták és akadályozták.* Mégsem lenne helyes most hallgatnunk arról, hogy ennek ellenére az egyetem oktatói *számos megbecsülendő eredményt is elértek.* Ez különösen azoknak a *kiemelkedő* tudományos munkásságot kifejtett *professzoroknak* volt tulajdonítható, akik ebben az időben az egyetemen működtek. Közéjük tartoztak például — csak olyanok nevét említve, akik már elhúnytak, vagy már nem működtek egyetemünkön — a Jogtudományi Karon Buza László, Ereky István és Polner Ödön, az Orvostudományi Karon Baló József, Issekutz Béla, idősb és ifjabb Jancsó Miklós, Miskolczy Dezső, Rusznyák István és Szent-Györgyi Albert, a Bölcsészettudományi Karon Csengery János, Imre Sándor, Kerényi Károly, Marót Károly, Márki Sándor, Schneller István, Sík Sándor és Zolnai Béla, a Természettudományi Karon Apáthy István, Haar Alfréd, Kerékjártó Béla és Riesz Frigyes. Közülük a legnagyobb dicsőséget *Szent-Györgyi Albert,* az orvosi vegytan professzora szerezte a szegedi egyetemnek, azzal, hogy az izommozgás biokémiájának területén elért nagy jelentőségű tudományos eredményeiért 1937-ben Nobel-díjat nyert.

(A tanulmány folytatását következő számunkban közöljük. Szerkesztőség.)

Az első év után

A Zeneművészeti Főiskola Szegedi Tagozatáról

A közelmúltban, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek keretében osztották ki Szeged város tanácsa 1967. évi művészeti díjait. A díjban Andrássy Lajos, dr. Kovács Sándor Iván, Tarnay István és Vántus István részesült. Szerkesztőségünk ez alkalomból közli Vántus István zeneszerző, a Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozata adjunktusának cikkét az egy évvel ezelőtt létrehívott tagozat működésének eredményeiről.

*

Az 1966/67-es tanévben lépett életbe az a reform, amely gyökeresen megváltoztatta a közép- és felsőfokú zenei intézmények életét, szervezeti felépítését. Az országban működő 6 zeneművészeti szakiskola — Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged — mindegyike két részre szakadt: középfokon tanuló növendékei a *művészeti szakközépiskolák*, tanárképzős hallgatói pedig a *Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola* fennhatósága alá kerültek. Ezzel a reformmal végre megoldódott az az ellentmondásos és egyre inkább tarthatatlan állapot, amely az 1952-ben létrejött úgynevezett zeneművészeti szakiskolák felépítéséből, státusából adódott.

A zeneművészeti szakiskola alapjában véve középfokú oktatási intézmény volt: tanulóinak zöme a gimnáziummal párhuzamosan végezte zenei tanulmányait. Köztudott azonban, hogy a felszabadulás után zeneoktatásunk rendkívül nagy tanárhiánnyal küzdött, s az is hogy ez csak fokozódott, amikor szinte gombamódra szaporodni kezdtek a zeneiskolák illetve ének—zenei általános iskolák. Éppen ennek a tanárhiánynak a leküzdése vezetett arra a gondolatra, hogy a szakiskolák — ha átmenetileg is — képezzenek alsó fokon tanító zenetanárokat. Kezdetben nem is volt semmi baj. Csakhogy ez az „átmeneti" állapot stabilizálódott, s egyre inkább nyilvánvalóvá váltak az elgondolás ellentmondásai. A legszembetűnőbb az volt, hogy középfokú intézmény főiskolai diplomát adott. (Ez később sok gondot jelentett a végzett hallgatók elhelyezkedésénél is, pl. a fizetési besorolásnál.) Természetesen a hallgatók elestek minden olyan kedvezménytől, amely más főiskolák hallgatóit megillette — hiszen középfokú iskolában tanultak. Ezenkívül a tanárok helyzete sem volt problémátlan: heti húsz órában tanítani főiskolai igénnyel — középiskolai státusban — enyhén szólva is előnytelen. Úgy hiszem azonban, hogy a legnagyobb baj mégis az volt, hogy sok *kétség fért a tanítás főiskolai jellegéhez.* S itt elsősorban nem a tanárok egyéni hozzáállásáról, tudásáról van szó, hanem arról, hogy a tanárképzők nem rendelkeztek központilag meghatározott, valóban főiskolai tantervvel, hanem — mint ahogy akkoriban kissé ironikusan mondták — „tájjellegűen" dolgoztak.

Nagyon időszerű volt tehát az a múlt év szeptember elsejével életbe lépő reform, amely a tanárképzést a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola feladatává tette, azaz a szakiskolákban működő tanárképzőket a zeneakadémiához kapcsolta. A Zeneművészeti Főiskola tehát a reform óta egy egyetemi rangú, öt évfolyamos művész- tanárképzős és hat főiskolai rangú, három évfolyamos tanárképző tagozattal dolgozó hatalmas kombinát. S hogy ez az intézmény mennyire egy és oszthatatlan, bizonyítja a tökéletesen egységes irányítás — mind művészi, pedagógiai mind gazdasági vonatkozásban — és különösen az, hogy a hároméves tanárképző hallgatói — ha kifejezetten előadói tehetséggel, tudással rendelkeznek — oklevelük megszerzése után folytathatják tanulmányaikat a művész-tanárképző negyedik—ötödik évfolyamán. Persze a fordítottja is igaz: az ötéves tagozatra tett, kevésbé sikeres felvételi vizsga esetén irányíthatja az igazgatóság a hallgatót a tanárképzőbe — mint ahogyan erre már több esetben is volt példa.

Örömmel jelenthetjük, hogy a szegedi tagozat az eltelt rövid idő alatt is jó munkával hívta magára a figyelmet. Már a reformmal kapcsolatban is nagyon sok egészséges javaslat indult ki innen, s ez a friss szellem most is jellemző a tagozatra. Alapvető pedagógiai-módszertani kísérletezések folynak itt — hogy csak egy példát említsek — az általános pedagógiai és a zenepedagógia közötti kapcsolatok feltárására, illetve az általános pedagógiai zenei területre való átültetésére. Sok értékes gondolattal járult a tagozat az elméleti jellegű tárgyak összehangolásához, különösen stílustörténeti vonatkozásban. S az is igaz, hogy a reform még nem fejeződött be, hiszen az idei tanév az első, amikor mind a három évfolyam beindult — tavaly csak az I.—II. évfolyam került át a főiskolához — s „menetközben" kell rengeteg dolgot tisztázni, rögzíteni.

De nem csak elméleti jellegű feladatai és eredményei vannak a szegedi tagozatnak. Ez az intézmény egyre inkább *Szeged zenei életének bázisa.* Egyrészt mert tanárai zömmel kvalitásos művészek, akiknek művészi munkájára bármikor számíthat — és számít is — a város, másrészt, mert az itt végző hallgatók közül kerülnek ki azok a muzsikusok, akik például a *Szegedi Nemzeti Színház* zenekarának, vagy a *Szegedi Bartók Béla Filharmonikus Zenekar*nak törzsgárdáját akotják — hiszen a tanári pálya mellett ez az út is nyitva áll számukra.

Komoly kulturális tényező továbbá *a tagozat hangversenyélete.* A főiskola jellegéből adódik, hogy évenként több tucatnyi hangversenyre kerül sor. A szinte már kötelező hangversenyek közül is kiemelkedik kettő-három — országos visszhangot váltva ki — mint például a tavalyi *Monteverdi-bemutató,* amelynek híre külföldre is eljutott.

Az idei nagy feladat ilyen vonatkozásban elsősorban a *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* ötvenedik évfordulójának méltó megünneplése. A hangversenyekre — amelyeken a tagozat tanárai, hallgatói illetve zenekara mutatnak be többnyire kevésbé ismert szovjet műveket — októberben, novemberben és decemberben kerül sor. A műsor összeállításánál elsősorban az vezetett bennünket, hogy a hangversenyek — ha dióhéjban is — hű *képet adjanak a szovjet zeneszerzés legjobb eredményeiről.* Ennek érdekében a moszkvai zeneművészek szövetségével is kapcsolatot kerestünk.

Az évfordulóval kapcsolatos legnagyobb megmozdulás azonban — s ez megint csak szegedi ötlet megvalósítása — a *tagozatok közötti országos zenei verseny* lesz, amelyen a legjobb hallgatók mérik össze hangszeres tudásukat. Az igen komoly követelményeket támasztó verseny záró előadására decemberben kerül sor.

Végül, de nem utolsó sorban: a tanév végére tervezzük *J. S. Bach* utolsó, torzóként is gigantikus művének *A fúga művészeté*-nek szegedi bemutatását. A szakmai körökben máris komoly érdeklődést kiváltó hangversenyen a tagozat tanárai és zenekara szólaltatják meg ezt a ritkán hallható, zenetörténeti korszakot lezáró remekművet. Reméljük, hogy mind a jubileumi hangversenyen, mind a Bach-bemutatón sok egyetemi oktatót és hallgatót üdvözölhetünk a koncertközönség soraiban.

VÁNTUS ISTVÁN

Egyetemtörténet, művelődéstörténet

Gondolatok a pécsi jubileumi tanulmánykötet kapcsán

BEFEJEZŐDTEK a pécsi egyetemalapítással kapcsolatos ünnepségek, lassan elfogynak a dohányboltok raktáraiból a „600 éves" cigaretta kartonjái is, de a nevezetes évforduló, a magyar felsőoktatás 600 évvel ezelőtt történt elindulásának jubileuma maradandó tudományos értékű kötettel ajándékozott meg bennünket, mely még hosszú ideig emlékeztetője lesz a matuzsálemi születésnap ünnepének. Arról a munkáról van szó, amely a „Jubileumi tanulmányok" (A pécsi egyetem történetéből, szerk.: *Csizmadia Andor,* Pécs, 1967.) címet viseli.

A közép-európai egyetemalapítások gyors egymásutánjából (Prága: 1348, Krakkó: 1364, Bécs: 1365, Pécs: 1367) adódóan a jubileumok egymáshoz való közelsége, a „születésnapi" ünnepségek torlódása, ráadásul a magyar történészek 1966. évi kecskeméti vándorgyűlésének a művelődéstörténet kérdéseit előtérbe helyező állásfoglalása ráirányította a figyelmet a korábban tagadhatatlanul a periférián mozgó egyetemtörténetre.

A krakkói ünnepségekhez a magyar historikusok *Kovács Endre* magyar (A krakkói egyetem és a magyar művelődés, Bp., Akadémiai Kiadó, 1964.) és lengyel (Uniwersytet Krakowski a kultura węgierska, Ossolineum, Bp., Akadémiai Kiadó, 1965.) nyelvű munkája által járultak hozzá. A „Jubileumi tanulmányok"-ban két külföldi szerző munkája szerepel. *Adam Vetulani* krakkói egyetemi tanárnak „A pécsi egyetem, valamint a krakkói és bécsi testvéregyetemek alapításának körülményei", *František Kavka* prágai egyetemi tanárnak „A prágai Károly egyetem, a pécsi egyetem és Dél-Magyarország a XIV. században és a XV. század elején" c. tanulmánya európai távlatokat nyit; az előbbi dolgozat a pécsi egyetemalapítást helyezi el a kor Európájának a császár és a pápa ellentétéből szétszabdalt szellemi atmoszférájában, illetve a közép-európai egyetemek összehasonlító analitikus keletkezés-történetét adja; az utóbbi a prágai és pécsi universitas kapcsolatát és a prágai egyetemnek a délmagyarországi „eretnekség"-re, a huszitizmusra gyakorolt hatását tárgyalja.

AZ ILLUSZTRIS magyar szerzőgárda itteni alkotásainak talán legnagyobb érdeme, hogy menetesek maradnak a provincializmustól, európai összefüggéseiben vizsgálják a pécsi egyetemmel kapcsolatos kérdéseket, s nem utolsósorban ezért olvadnak egységbe mind gondolatiságuk, mind tér- és időbeli távlatokban látó és láttató ábrázolásuk vonatkozásában a külföldi és magyar tudósok munkái. A magyar dolgozatok sorából — a sok kiváló tanulmány közül is — talán *Mezey László* docensé emelkedik ki: „A pécsi egyetemalapítás előzményei (a deákság és hiteleshely kezdeteihez)", amely a magyarországi iskolázás minden bizonnyal első, a 11. század elejéről való, a különös véletlen játékaként Pécshez fűződő emlékétől jut el olyan, lényegesen új megvilágításba helyezett kérdéseken át, mint a korai magyar értelmiség, a III. Béla-féle ismeretes rendelkezés az írásbeliség bevezetéséről, a hiteleshelyek, a pécsi egyetemet létrehozó igények feltárásáig. De a többi, magas színvonalú tanulmány, *Fügedi Erik*nek az „Alsáni Bálint, a pécsi egyetem második kancellárja", *Csizmadia Andor* pécsi egyetemi tanárnak a „Galvano di Bologna pécsi működése és a középkori magyar jogi oktatás egyes kérdései", *Kardos Tibor* budapesti egyetemi tanárnak „A pécsi Egyetemi Beszédek és a humanizmus", *Petrovich Ede* pécsi levéltárosnak „A pécsi egyetemi beszédgyűjtemény", *Bónis György* budapesti levéltári osztályvezetőnek a „Magyi János formuláskönyve és a gyakorlati joggtanítás", *Lengyel Alfréd* győri levéltárigazgatónak „A pécsi Királyi Akadémia története (1785—1802)" című — helyszűke miatt nem részletezhető — dolgozata a feladatul tűzött kérdés vizsgálatát és megoldását adja, bemutatva a 600 évvel ezelőtt elindult magyar felsőoktatás Pécsre lokalizálható, de országos vonatkozású és jelentőségű eseményeit, azok indítékait, mozgatóit. A jubileumi ünnepségsorozat előkészítő munkálatainak lelke, Csizmadia Andor professzor, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja e kötet szerkesztői teendőinek elvégzésével értékes és maradandó alkotást ajándékozott a magyar tudományosságnak.

CSAK FÁJLALHATJUK, hogy a társadalomtudományok szegedi művelői nem járultak hozzá cikkeikkel a jubileumi kötethez. Ma már vitathatatlan — s ennek tudatosításához a „Jubileumi tanulmányok" is hozzájárult —, hogy az egyetemtörténet a kultúrhistória, a művelődéstörténet nagyon fontos része. Pár rövid év még, és a szegedi egyetem is jubileumot ülhet. Igaz, hogy az idő adta patina nem olyan nemes, mint a pécsinél, nagyon igaz, hogy a szegedi alapításnak az uralkodó osztályok részéről kimutatott tendenciája sötét és velejéig reakciós volt annakidején, de a közelgő évforduló mégis számvetésre késztet. Csak örülhetünk olyan lépésnek, mint az Egyetemi Archívum felállítása, csak üdvözölhetjük azt, hogy a nemrég zárult Egyetemi Napok megnyitóján *Martonyi* János professzor egyetemünk történetéről tartott előadást. Bár még viszonylag messze vagyunk a jubileumtól, az évforduló közeleg. Egy év alatt nem lehet ötven esztendő történetét megírni. Számot kell vetni a múlttal, amely nem volt „makulátlan", ismertetni kell jelenünket, amely biztató és reményt keltő.

KRISTÓ GYULA

Téka

Karel Kosik: A konkrét dialektikája

KAREL KOSIKOT, a kiváló cseh filozófust, eddig a Gramsci Intézet 1965-ös etikai vitáján elhangzott hozzászólásából ismerte a magyar olvasó (Kosik: Az erkölcs dialektikája és a dialektika erkölcse — Korunk és az erkölcs, Kossuth, 1967). Most végre magyarul is olvasható *A konkrét dialektikája* c. munkája, mely hazánkban immár három kiadást ért meg, s több európai országban is megjelent. A könyv alcíme — *Tanulmány az ember és a világ problematikájáról* — a filozófia egyik legfontosabb, legizgalmasabb kérdéskörének tárgyalását ígéri, egy olyan kérdéskomplexumét, mely bár a marxizmus klasszikus műveiben jelentős helyet foglal el, csak néhány év óta került ismét a marxista gondolkodók érdeklődésének középpontjába. Talán ezzel magyarázható, hogy még a kiadói „fül"-szöveg is az egzisztencializmus témakörébe vágónak tartja a szerző által felvetett kérdéseket, melyek pedig a marxizmus legautentikusabb témái közé tartoznak, mint a *Gazdasági-filozófiai kéziratok*ba, a *Német ideológiá*ba vagy a *Feuerbach-tézisek*be vetett egyetlen pillantás is igazolja.

A négy részből álló tanulmány kiindulópontja az embernek mint aktív, valóságteremtő lénynek elismerése. Ezzel a szubjektivitás kapja meg az őt megillető helyét. Nem mint egzisztencialista kategória, hanem mint egy materialista gyakorlat-koncepció nélkülözhetetlen eleme. A szubjektum-objektum viszony struktúráján belül az aktivitás a szubjektum oldalán van, s nemcsak a természet- és társadalomátalakító tárgyi-érzéki tevékenység, hanem a szűkebb megismerő tevékenység szintjén is: „... válaszolni arra a kérdésre, mi is maga a dolog, lehetetlen annak az aktivitásnak elemzése nélkül, amellyel a dolog megragadható" — mondja a szerző (20. o.). „Úgy hagyni a dolgokat, ahogy vannak — ehhez különös aktivitásra van szükség" (25. o.) — húzza alá másutt, arra célozva, hogy annak megismeréséhez, milyen a dolog önmagában, a szubjektumtól függetlenül, arra van szükség, hogy a szubjektum először megragadja és átalakítsa a dolgot. A megismerés ily módon a gyakorlatba ágyazódik, mely „az objektív szubjektívvé és a szubjektív objektívvé válásának színhelye" (100 o.), aminek megfelelően magának az embernek lényege „a tárgyiasság és szubjektivitás egységében" jelölhető meg.

EZ A KIINDULÓPONT lehetővé teszi egy sor problléma (történelem és szabadság, művészet és társadalmi ekvivalens, munka és gazdaság, mindennapiság és történelem, stb) kérdésfelvetésekben és megoldásokban gazdag, szisztematikus tárgyalását. Ezuttal a társadalmi valóság mivoltával és a műalkotással mint társadalmi valóságszférájával kapcsolatot, s a könyv egyik központi mondanivalóját jelentő gondolatra szeretnénk reagálni.

A szerző a realizmus-vitához hozzászólva teljes joggal jelenti ki, nem lehet e kérdésben addig dűlőre jutni, míg nem tisztázzuk, mit értünk valóságon. Azokkal szemben, akik a szociológizmus álláspontját próbálják érvényesíteni a műalkotások magyarázatában, azt vallja, hogy a társadalmi viszonyok, a gazdaság stb. nem jelentenek a művészettel szemben valamiféle „mélyebb" valóságot. „A költészet nem alacsonyabb rendű valóság, mint a gazdaság: ugyanúgy emberi valóság, bár más fajtájú és más formájú valóság... A költészetet nem a gazdaság szüli, se közvetlenül, se közvetve, hanem a gazdaságot és a költészetet is az ember hozza létre" (96. o) — mondja. Álláspontjának tehát az a lényege, hogy a társadalmi valóság nem más, mint az emberi gyakorlat a maga folyamatában, amely a maga objektív és szubjektív pólusában létezik, s állandóan megteremti e két pólust. A gazdaság az emberi objektiváció elemi rétege, központi szerkezeti eleme, de nem a teljes társadalmi valóság, s nem a társadalmi valóság többi szférájának létrehozója. Csak a műalkotás társadalmi valóságszféraként való elismerése alapján magyarázható, hogy a mű túléli korát, hogy ma is olvassuk Homéroszt, s megcsodáljuk a görög templomot. Ha a Shakespeare-dráma nem lenne „semmi más", mint az osztályharc ábrázolása az eredeti tőkefelhalmozás korában, tehát egy igazságnak csak más módon való, érzéki képekbe öltöztetett megfogalmazása, akkor Kosik szerint felmerülhet a kérdés, „miért kell ezeknek az önmagukban és a művészettől függetlenül is létező társadalmi jelenségeknek *még egyszer* megjelenni a művészetben". (104. o.)

Világos, hogy a Milói Vénusz, a görög templom, a Shakespeare-dráma több, mint társadalmi viszonyok puszta tükörképe, s hogy ezért önálló társadalmi valóságszféraként is létezik, míg pl. az antik pénzdarab, mivel kihullt az emberi viszonyok hálójából, számunkra legföljebb természeti valóságként vagy kordokumentumként jelenik meg. Mivel a társadalmi valóság az objektív és szubjektív egysége — maga a műalkotás, mint társadalmi valóság, nem más mint a szubjektív emberi érzékek tárgyi-objektív létezési módja, a megfelelő emberi érzék pedig a műalkotások szubjektív létezési módja. A szubjektum és objektum ezen egységén kívül tehát a Milói Vénusz csak egy kődarab lenne, mint ahogy a letűnt történelmi korok termelőeszközei szükségképpen csupán kő- és vasdarabként léteznek számunkra, mivel nem alkotják már semmiféle szubjektív erő tárgyi alakját, s így nincs társadalmi valóságuk.

A KONKLÚZIÓ tehát: a művészet nemcsak tükrözi, kifejezi a valóságot, hanem teremti, „s csak annyiban fejezi ki a valóságot, amennyiben alakítja is" (105. o.). S mivel egy adott mű az emberi-társadalmi valóság állandó alkotóeleme marad a benne megrögzített sajátos szubjektum-objektum struktúra révén, egyedülálló szerepe van a valóság feltárásában is.

Kosik mondanivalójának csak egyik aspektusát domborítottuk ki. De talán ennek alapján is érezhető, hogy könyve számot tarthat az ismeretelmélet, a történelemtudomány, az esztétika, az irodalom művelői s a szélesebb közönség érdeklődésére is. Bizonyítja a szerző felkészültségét s a marxista gondolat életerejét, a valóság legszélesebb rétegeinek megragadására, magyarázatára való képességét.

KASSAI KELEMEN JÁNOS

Kilencven éve született Ady Endre

A költő és a Kolozsvári Egyetemi Lapok

A Szegedi Egyetem 1966. október 25-i számában közölt *Kun Béla?* c. írásomban egyik testvérlapunkkal vitázva megpróbáltam tisztázni a debreceni joghallgató Kun Béla kilétét. A feltételezett személy azonosításához Adynak a Debreczen 1899. július 19-i számában megjelent tréfás kis írása *(Levelek. A modern irodalmi kis kátéból)* adta a kezembe a kulcsot. Egy kicsit a teljes bizonyosság kedvéért s saját kíváncsiságom kielégítésére is megnéztem az OSZK-ban a *Kolozsvári Egyetemi Lapok* [KEL] 1900—1907. évi évfolyamait, amelynek egyetemi könyvtárunkban meglevő korábbi számaira cikkemben már hivatkoztam.

A lap maga is érdekes. Felhasználható cikkek egész sorát tartalmazza az akkori egyetemi ifjúság életéről. (Példaként említem a *Szocializmus és a magyar diákpolitika* c. cikket [KEL, 1906. nov. 4. és nov. 17.]). Írtak bele olyan későbbi nagynevű szerzők, mint pl. *Lukinich* Imre *(A régi szepességi törvénykezési eljárás egy neméről* [KEL, 1901. okt. 20.], *II. Szilveszter pápa* [KEL, 1901—1902., V. évf. 2—8. sz.]), s a szépirodalmi rovatban a fiatal *Ady* Endre néhány alkotása is megjelent.

Ady neve debreceni jogász korában főmunkatársként azzal a bizonyos Kun Béláéval együtt ott szerepelt a legrégibb magyar egyetemi újság, a *Debreczeni Főiskolai Lapok* első oldalán. A kolozsvári egyetemi ifjúsággal és lapjával *nem igen* lehettek közvetlen kapcsolatai. A Kolozsvárott megjelent művek minden bizonnyal az ottani bölcsész *Ady Lajos* — a lap főmunkatársa — közvetítésével kerültek a szerkesztőhöz. Egyik sem első közlés, de a megjelenések időpontja elég közel van a korábbi közzététel dátumához. Így esetleg ezeket is figyelembe lehet venni egy későbbi kritikai kiadásnál, a Kolozsvári Egyetemi Lapokra ugyanis sem *Összes versei* 1962-es, sem *Összes novellái* 1961-es kiadásának jegyzetei nem utalnak.

A lapban 1901—1903-ban az alábbi hét Ady-vers jelent meg. (Zárójelben megjelölöm korábbi megjelenési helyüket is.)

A halottak. KEL, 1901. nov. 3. [38. p.] (Szabadság, 1900. nov. 1.; Debreczen, 1900. nov. 3., Szilágy, 1901. nov. 3.).

Hervadáskor. KEL, 1901. dec. 1. [97. p.] (Debreczeni Reggeli Újság, 1898. nov. 5.).

Sirasson meg. KEL, 1902. febr. 9. [219. p.] (Debreczeni Reggeli Újság, 1898. okt. 23.).

Áldomás. KEL, 1902. ápr. 13. [315. p.] (Szabadság, 1900. jún. 12.; Szilágy, 1900. júl. 29.).

Lázban. KEL, 1902. máj. 4. [338. p.] (Szabadság, 1900. máj. 27., Szilágy, 1902. máj. 1.)

Azuba. KEL, 1902. máj. 11. [349. p.] (Debreczeni Hírlap, 1899. ápr. 1.; Szabadság, 1900. ápr. 15.)

Dankó Pista. Egyetemi Lapok [Kolozsvár] 1903. febr. 1. [84. p.] (Szabadság, 1900. szept. 2.; Nagyváradi Napló, 1902. okt. 28.)

A költemények mellett a lap 1902. febr. 1-i számában (190—192. pp.) megjelent a *Haza a temetésre* c. tárcája is, amely eredetileg a váradi Szabadság 1900. máj. 8-i számában látott napvilágot.

Ennyi az egész. Nem „nagy felfedezés". Annyit azért megért, hogy *a költő születésének 90. évfordulójára is tekintettel* egy esti órát szakítsak jegyzeteim cikké formálására.

R. J.

Az egyetem kapujából

A FELVÉTELI bizottságokban dolgozók munkájának megkönnyítésére hivatottak a felvételizőkről megalkotott iskolai jellemzések, amelyekről néhányszor már történt említés. Mindhárom karon egyöntetű volt a vélemény, mely szerint az iskolai jellemzések a korábbi évekéhez képest határozottan javultak. Terjedelmük nőtt, tartalmasabbak, reálisabbak lettek. Sokkal jobban lehetett rájuk támaszkodni, mint korábban. De még így is akadtak — a már említetteken kívül — komoly hiányosságok. Sokszor tartalmaztak frázis-szerű, sablonos megállapításokat. Néha szépítettek, a valóságosnál optimálisabb jellemzést adtak, olykor olyan dolgokat is állítottak, amelyek enyhén szólva nem bizonyultak igazaknak. Gyakran a lényeg helyett sokadlagos mozzanatokat tartalmaztak, pl. „esztétikailag tiszta, kellemes benyomást kelt" — írják az egyik leányzóról, egy másikról: „a kislány jól lovagol a lovas iskolában". Sokkal súlyosabban ütnek vissza az olyan jelenségek, amilyent pl. K. S. esetében tapasztaltunk. Róla azt írta többek között a jellemzés, hogy „értelmes, intelligens", s ez valóban beigazolódott a felvételi vizsgán is, de ugyanakkor az is kiderült, hogy rendkívül súlyos beszédhibával küszködik, és így nyilvánvalóan sohasem lehet belőle jogász. Az iskola mégis javasolta őt, ez pedig nagy felelőtlenségre vall! Ezek a példák is azt tanúsítják, hogy az iskolai jellemzések vonatkozásában még további javulásra van szükség.

Végül szólnunk kell néhány szót a legtöbbet vitatott s éppen ezért a legkényesebbnek tűnő kérdésről, a felvételi vizsgaszabályzatról. *Tapasztalataink az mutatják, hogy a JTK és a TTK néhány szakja vonatkozásában bevezetett, országosan egységes írásbeli felvételi vizsga bevált és teljes mértékben helyesnek bizonyult. Csak javasolni tudjuk ennek a módszernek a lehetséges keretek közti további kiterjesztését.* A JTK írásbeli dolgozataival kapcsolatban felmerült, hogy a „teszt" anyaga igen nehéz volt, lexikális és maximális követelményeket támasztott a felvételizőkkel szemben, az úgynevezett „szöveges" dolgozat megírásának idejét pedig célszerű lenne felemelni. A tételhúzás bevezetése feltétlenül helyes volt, de a gyakorlatban nem mindig valósult meg az a jogos követelmény, hogy átfogó jellegű és gondolkodásra késztető kérdések szerepeljenek tételként. Eléggé egyenetlenek, eltérő „fajsúlyúak" voltak a tételek. Mindenképpen az lenne a hasznos, hogyha a nehézség foka szempontjából egységesebb, átfogóbb jellegű, gondolkodásra késztető és az összefüggések meglátását igénylő tételek szerepelnének a jövőben.

MÁR ELMONDOTTUK azt, hogy a vizsgabizottságok minden tőlük telhetőt elkövettek annak érdekében, hogy megállapíthassák a jelöltek rátermettségét választott pályájukat illetően. *Úgy tűnt, hogy a felvételizők többsége őszinte érdeklődésből választotta életpályáját, s a vizsgabizottságok gondos, körültekintő munkája eredményeként a felvetteket alkalmasaknak tarthatjuk leendő pályájukra.* A sokszoros túljelentkezés is lehetővé tette, hogy elsősorban a tehetséges és jól felkészült fiatalok kerüljenek az egyetemre. Mégis ebben a felvételi vizsgaidőszakban is többször elhangzott az az igény, hogy valamiképpen változtatni kellene a pontozási rendszeren a felvételin szerzett pontok javára. Egyrészt azért, mert az egyes iskolák által adott minősítések értéke között meglehetősen nagy differenciák vannak, másrészt pedig azért, mert a jelenlegi vizsgarendszer mellett teljes biztonsággal nem kaphatunk hű és teljesen meggyőző képet a felvételiző karakteréről, szakmai tudásáról, politikai tájékozottságáról, a választott szakra illetve pályára való alkalmasságáról. A felvételi vizsgarendszer módosításával kapcsolatosan három javaslat is felmerült.

AZ ELSŐ JAVASLAT szerint a jelenlegi pontarány maradjon meg, de *az egyetemen egy ún. próbaévet kellene bevezetni, amely idő alatt a felvételt nyertek minden vonatkozásban és teljes mértékben igazolhatnák magukat.* Véleményünk szerint erre egy év nem lenne elegendő, minthogy még egy minden szempontból kifogástalan hallgatónak is nagyon sok problémát jelent az első egyetemi év, másrészt pedig, s ez talán a nyomósabb ellenérv, meggyőződésünk, hogy a felvételt nyert hátrányosabb helyzetű hallgatóknak az egy év mindenképpen kevés az éppen korábbi hátrányos helyzetükből fakadó nehézségeik, problémáik kiküszöbölésére.

A másik javaslat felvetette, hogy *a pontarányt 1:2 arányra kellene változtatni a felvételin szerzett pontok javára.* Kétségkívül — első pillantásra — a jelenlegi helyzetben ez látszik a legmegfelelőbb megoldásnak, s példákkal is szépen be lehet bizonyítani ennek a pontozási rendszernek az előzővel szembeni igazságosabb voltát. Azonban arra is kell gondolnunk, hogy egy ilyen pontozási rendszernek a bevezetése feltétlenül a jelenleg amúgyis eléggé lebecsült gimnáziumi érettségi további értékcsökkenését eredményezné. Ezen kívül pedig, ha azt a nagyon helyes célkitűzést el szeretnénk érni, hogy a kihelyezéseknél a középiskolák legalább oly mértékben vegyék figyelembe az egyetem véleményét, mint az egyetem jelenleg a középiskolákét a felvételin, akkor ennek megvalósulását csak valóban paritásos alapon képzelhetjük el.

A harmadik javaslat szerint *el kell választani egymástól az érettségit és a felvételit, minthogy mindkettő két teljesen különböző dolog, éppen ezért a felvételin egyáltalán nem kell figyelembe venni a középiskolai eredményt.* A mi véleményünk is az, hogy a fejlődés során előbb-utóbb el fogunk jutni ide, de jelenleg ennek a javaslatnak a bevezetését nem tartjuk megvalósíthatónak. Az előzőekben felhozott ellenérvek is ezt bizonyítják, másrészt pedig középiskoláink jelenlegi helyzete és éppen az egyes iskolák között meglevő jelentős differenciák mondanak ellent ennek a javaslatnak, hiszen azt talán mégsem tarthatjuk igazságosnak és hasznosnak, hogyha egyetemeink csak a nagyobb városok jobb gimnáziumaiból nyernék a hallgatóik döntő többségét, márpedig a felvételi vizsga eredményének monopolhelyzetbe juttatása a jelenlegi helyzetben feltétlenül ezt eredményezné!

AZ A SZILÁRD meggyőződésünk, hogy a jelen viszonyok között — s ezt hangsúlyozni szeretnénk — a mostani felvételi vizsgarendszer finomítása (ilyen lehet például a felvételin 8, 9 illetve 10 pontot elérteknek 1,2 illetve 3 „plussz" ponttal történő „kiugratása"; azután valamiféle alkalmassági vizsgálat bevezetése; vagy az egyes szakokon illetve karokon a felvehető nőhallgatók számának korlátozása, ami a további elfeminalizálódás útját állhatná, stb), igazságos alkalmazása, az ún. „relatív megfelelési küszöb" s más szempontok figyelembe vétele egyelőre a legjárhatóbb út.

Vége

MAKK FERENC

Potsdami látogatás

Mint ismeretes, a szegedi és a potsdami tanárképző főiskola között már több éve baráti, együttműködési kapcsolat áll fenn. Ennek keretében tettem rövid látogatást az NDK-ban.

A Szegeddel egyenlő nagyságú. Potsdam legszebb részén, hétszáz hektárnyi park hatalmas fasorai és díszes épületei között foglalnak helyet a főiskola egyes intézetei, és Nagy Frigyes büszkélkedő építménykolosszusával: a négyszáz szobás, több száz szoborral és domborművel díszített Neues Palaisval néznek farkasszemet. A királyi lakosztályok és a pompás festői környezet hangulatával persze ellentétben áll a régi épületek célszerűtlensége: a sötét, szűk folyosók, zegzúgos, keskeny lépcsők, iskolai célokra alkalmatlan helyiségek sora. Ám a potsdami főiskolára nem ezek a régi örökségek, hanem egy sor modern és jól felszerelt épület jellemző.

A rövid tartózkodási idő és a zsúfolt program nem tette számomra lehetővé a főiskola életének közelebbi megismerését. De láttam (és irigyeltem) gazdag szakkönyvtárait, kipróbáltam a remekül felszerelt nyelvi laboratórium felszereléseit, s néhány gyakorlati órát is meglátogattam.

Az NDK-ban az ember minduntalan beleütközik valamiféle megnyilvánulásába annak a sajátos helyzetnek, amely a két német állam közti feszültségből fakad. Talán éppen Potsdam érzi, vagy legalábbis jelképezi legélesebben azt a különleges kettősséget, amelyben a NDK mai élete hullámzik. A Havel folyóval és tavakkal övezett Potsdam teljesen körbe hajózható volna, ha nem szakítaná meg a kört a nyugat-berlini fal. Ugyane miatt nőtt több mint kétszeresére a Berlinbe vezető út is. De a Potsdam—Berlin közti vasútvonal a NDK legforgalmasabb útszakasza. Potsdamban is, mint a többi NDK-beli városban — új utcasarok, gyönyörű üzletek nőnek egyre-másra; az éttermek, szórakozóhelyek tele vannak; a történelmi nevezetességű emlékeket kívülről renoválják, belülről nemcsak a külföldiek, hanem a hazaiak is — főleg a fiatalok — tömegesen látogatják.

Ez a pezsdülő életakarás tükröződik a szellemi életben is. Parányi, de — azt hiszem — jellemző vetülete az a szakmai érdeklődés, amelyet közvetlenül tapasztaltam. A véletlen és az erősen korlátozott idő úgy hozta magával, hogy egy napon kellett előadást tartanom a berlini Tudományos Akadémián és a potsdami főiskola Germán-Filológiai Intézetében. Mindkét előadást több órás vita követte, s délben a berlini, este a potsdami megbeszéléseket kellett az idő eltelte miatt — úgyszólván mondat közepén — félbeszakítani, illetőleg befejezni.

A színes és kellemes s persze sok fáradtsággal is járó, szubjektív élmények továbbfűzése helyett két, nálunk is jól hasznosítható pedagógia tapasztalatot említek még meg:

A hallgatók óraszámának csökkentése és önálló munkájának fokozása céljából a potsdami főiskolán lehetővé teszik az egyes szakkollégiumok közti választást (pl. nyelvtudományból a hallgató választhat, hogy mondattant vagy alaktant akar-e hallgatni. A választott szakkollégium — ugyanúgy, mint nálunk — heti két órás előadást és heti két órás gyakrolatot jelent. (Aki ezeken nem óhajt résztvenni, annak heti egy órában ellenőrző gyakorlatot kell folytatnia meghatározott időben, tanári vezetéssel.) A vizsga minden hallgatóra kötelező.

Külön kabinet (bizottság) foglalkozik az intézetek (tanszékek) által kitűzött követelmények (tantervi anyag, szemináriumi dolgozatok, szakirodalom stb.) egybehangolásával. A bizottság azonban nemcsak felméri a helyzetet, tehát nemcsak a papirosnak dolgozik, hanem rektori hatáskörrel intézkedik is ott ahol eltolódást, aránytalanságot állapított meg.

Benkő László

Hézső Ferenc

Nagy, öles ártéri fák között üldögélt, amikor először találkoztam vele: pasztellkréták színét méregette az ég s a füzek kék-zöld tengeréhez. Időnként lesétált a Tisza-partra korrigálni a népművészeti tanfolyam festegetőinek munkáját.

— Öt éve, 1962-ben végeztem a képzőművészeti főiskolát — meséli a fiatal Hézső Ferenc, akinek határozott, egyénien magyaros vonásain is látni: csak „föstő-féle" lehet.

Világot feltáró eszközei: elemző közvetlensége, tudásában, tehetségében való hit, s a képeken formákká, gondolatokká váló tempera, olaj, pasztell, guache. Képein a tájról s az emberről egyformán vall, ő maga az ember sokoldalú megjelenítése mellett tesz hitet. Mondanivalójának sokszor szűkek a táblaképek keretei, a monumentális formák, képek kötik le képzeletét, a gobelin, kerámia, freskó, a mozaik.

— Csak ezekben a monumentális képekben tudom elképzeléseimet tartalmilag is megvalósítani. Ez persze nehéz dolog, hiszen saját szórakozásomra nemigen készíthetek, a megbízások pedig igencsak bonyolultan jutnak el az emberhez.

Csöndben terveiről mesél, a nem is alacsony szintű művészi vállalkozás ars poetikájáról.

A — 20. századi szimbolikát kívánom a monumentális műfajok közt megteremteni — nem tagadva meg, hogy magyar vagyok. Hogy alapvetően a mi problémakörünkből, viszonyainkból — és ne nyugati problematikából — induljon ki, abban a társadalomban, környezetben és problémáktól terhes hazában gyökerezzen, ahol élünk, és nem elkendőzendő módon, hanem feltárva és elemezve a nehézségeket, konfliktusokat.

Horváth Mihály utcai kiállításának Fekete szivárvány című képe is példa erre. A háború, embert, életet, napot-szivárványt fenyegető szellemével küzd. A meghitt környezetű, békésen élő és dolgozó embereket ábrázoló festmények között olyan ez a kép, mint egy felkiáltójel.

Eddigi munkáit — művészetét — jelentő képei barátságosak, közvetlenek, akárcsak ő maga, az emberek és környezetük harmóniáját sugározzák. Pedig nem könnyű alkotnia. Naponta 250 gyerekkel foglalkozik — tanít a vásárhelyi Bethlen gimnáziumban — de külön szakköre is van Makón, hiszen az emberekkel való kapcsolat ugyanakkor létfontosságú számára. Felesége, fia, kéthetes kislánya van. Boldog ember? Annak kell lennie, hiszen pályakezdéséről maga mondta:

— Gyerek korom óta festő akartam lenni. Tán elkoptatott szó a hivatástudat — de ez mozgott bennem végig.

J. Á.

KULCS-ÁTADÁS

Elkészült a József Attila Tudományegyetem és a Szegedi Orvostudományi Egyetem KISZ Bizottságai által 1965-ben kezdeményezett társasházépítési akció I. ütemének 86 lakása. December 9-én ünnepség keretében adja át a két KISZ Bizottság a lakóknak a kulcsokat.

December 9-én délelőtt fél 11-kor fotodokumentációs kiállítás nyílik az egyetemek központi épületének (Dugonics tér 13.) első emeletén, amely a társasházépítési akció I. ütemének történetét mutatja be. Fél órával később az aulában kerül sor a lakáskulcsok ünnepélyes átadására, amit délben fél 1-kor az új lakások megtekintése követ. Eközben a Petőfi Sándor sgt. 40. tömbbelső B épületén emléktáblát lepleznek le, amely megörökíti a két egyetem ifjúsági szervezetének összefogásából kibontakozott sikeres társadalmi akció emlékét.

Lapunk következő számában részletesen beszámolunk a kulcsátadási ünnepségekről és a lakók nem kevésbé „ünnepi" beköltözéséről

Szegedi Egyetem

Egy év élményei

Évente sokszáz magyar fiatal indul a Szovjetunióba: látni, tanulni. Van, aki csupán nyári szünidejét tölti itthon, van, ki csak egy hónapra megy. Köztük egyre többen ott vannak az orosz szakos tanárjelöltek, hogy az egyetem után nagyobb felkészültséggel taníthassák a fiatalokat Puskin és Tolsztoj, Pavlov és Gagarin nyelvére. Különösen örvendetes az, hogy a legkiválóbbak egyéves időtartamra kerülnek ki a Szovjetunióba. Egy év alatt nemcsak hogy nagyszerűen megtanulhatják a nyelvet, de nagy élményekkel is gazdagíthatják életüket. Azok közül a szegedi hallgatók közül, akik először élvezték ezt az előnyt, Hajnády Zoltán ötödéves hallgató számol be lapunk hasábjain az egyéves út legszebb állomásairól.

Piramis és mauzóleum

„Katonák! Negyven évszázad tekint le rátok e piramisok magasságából. Úgy harcoljatok!" Az ókor hét csodája közül az egyik: a Keopsz vagy Kufu piramis hallgatta Napóleonnak a katonáihoz intézett szavait. A Halikarnasszoszi Mauzóleum az ókor másik csodája.

Az újkor legnagyobb csodája, az orosz csoda ötven évvel ezelőtt született meg. Az orosz csoda, a szocializmus állama amikor vezérét temette méltó emléket állított Leninnek: a Mauzóleumot. Scsuszev akadémikus a klasszikus, egyedülálló építészeti remekműben a két ókori csoda legfontosabb vonásait olvasztotta egybe.

A Lenin Mauzóleum külső építészeti formáját ez adja. Kifejezi a veszteség pótolhatatlanságát, ez rokonítja a piramissal. Ritmusában, plaszticizmusában érzékelhető funkciója: sírbolt. Másik sajátossága: kifejezi a szent ügy halhatatlanságát, legyőzhetetlenségét, amelyért életét áldozta a forradalom vezére. Ez rokonítja a tribünnel, ahonnan a párt és kormány vezetői a katonai parádékat éppúgy szemlélik, mint a békefelvonulást.

Ötvenegy magyar diákkal együtt Moszkvába érkezésem első napján az orosz csoda megteremtője előtt róttuk le kegyeletünket. Így kezdtük az egyéves tanulmányutat köztük mi is, a József Attila Tudományegyetem ösztöndíjas hallgatói. Azt az évet, amely számomra Tolsztojt jelentette, Akszjonovot, Csuhrajt, s a celinát.

Anna Karenina vőlegénye

Anna Karenina a második menyasszonyom volt. Az első, az igazi itthon maradt, amikor a hat szegedi egyetemista egy éves tanulmányútra Moszkvába indult. A másikat, úgy tűnik, a keleti fővárosban ismertem meg igazán. S ebben nem kis része van Tolsztoj unokájának.

Lev Tolsztojnak nyolc fia, öt lánya s ebből következőleg számtalan unokája volt. Közülük ma már csak hárman élnek. A három közül az egyik: Ilja Iljics Tolsztoj.

Két alkalommal találkozott a szürkeszakállú, hetvenéves Tolsztoj unoka és egy feketeszakállú huszonnégy éves egyetemista, hogy Anna ügyében határozatot hozzanak. A védelmet Ilja Iljics, a vádat az egyetemista képviselte.

Prokuror: Ismerte-e nagyapja Victor Hugo véleményét, miszerint, ha a férjes nő az urát megcsalja, az író ölje meg a regény végén?

Védő: Polemizálva a franciával, Tolsztoj azért állította a regény elejére a rejtelmes epigráfot: „Enyém a bosszúállás és én megfizetek". A bibliai szavakkal bizonyította: nem kell az ilyen nőt megbüntetni, mert az maga bűnhődik meg. Hiszen Anna is a sínek között pusztul el.

Ilja Iljics Tolsztoj a Lomonoszov egyetem docense. Nyelvész: a szerbhorvát—orosz szótár szerkesztője. A második világháború után tért haza jugoszláv emigrációjából. Nagyapja temetésekor 14 éves volt.

— Miért szökött meg Tolsztoj halála előtt a harmonikus családi körből? — adom fel a bennem régóta érlelődő kérdést.

— Jásznaja Poljanában sok ember kereste fel Tolsztojt: diákok, írók, zenészek, festők, csavargók... Azt kérdezték tőle mind: Hogyan kell élni?

Mindnek így válaszolt: Becsületed szerint kell élned. Háza az igazság otthona volt.

Halála előtt Csertkov hatására is földbirtokának felét a parasztokra íratta. Nagyapa, aki egész életében az igazságot, a jóságot, a szeretetet tanította, így dilemmába került. A család előtt végrendelkezését titkolnia kellett. Titkos könyvét a „Csak magamnak"-ot agyagcsizmában rejtegette.

Ezt az ellentmondást nem tudta elviselni. Megszökött.

— Kik voltak nagyapjának leghíresebb vendégei?

— Egyszer Lombrózó is meglátogatta — meséli Ilja Iljics. — Tolsztoj a dolgozószobájában fogadta. Sokat beszélgettek, nem tudni miről. De sejteni lehetett, mert egy idő múlva nagyapa feldúltan lépett ki a szobából és megparancsolta a kocsisnak, hogy fogjon be és azonnal vigye ki Lombrózó urat az állomásra. Magában így dohogott: Akinek ilyen rossz véleménye van az emberekről, az maga is csak rossz ember lehet.

Fél óra múlva Misa lovászt bocsánatkéréssel a kidobott Lombrozó után küldte, de az nyilván nem engesztelődött meg, mivel később is rosszindulatúan ír Tolsztojról.

Nagyapa — folytatja Ilja Iljics — különösen a festőkkel volt állandóan haragban, akiket Tretyakov küldött hozzá, hogy fessék meg portréját. Csak Kramszkojnak sikerült rávennie, hogy modellt üljön. A vitát az döntötte el, hogy Kramszkoj megfellebbezhetetlen érvet talált: „Mindegy ha megengedi, ha nem, halála után úgyis megfesti valaki a portréját, de ráadásul az nem is fog önre hasonlítani."

Még Rjepinnel sem volt megelégedve. A nagy festő egyszer mezítláb ábrázolta Tolsztojt, noha nagypapa sohasem járt cipő nélkül. Tolsztoj epésen jegyezte meg: „Legközelebb majd nadrág nélkü festesz le."

Ilja Iljics így meséli élményeit. Hallgatom. Tudom, hiába tennék fel okoskodó szakmai kérdéseket, újra csak azt válaszolná, amit egyszer már kifejtett: „Nem vagyok irodalomtörténész." Közben behozzák a napi postát: egy köteg levelet és a görbebotot, amit egy angliai tisztelője küldött.

Indulunk. Búcsúzóul ezt mondja: Ha hozzám jönnek hallgatók olyan kérdéssel, hogy miből írják meg diplomamunkájukat, azzal bocsátom el őket: legények, úgy válasszatok mintha menyasszonyt választanák magatoknak, hiszen lehet, hogy két-három évig kell vele foglalkoznotok, megismerni titkait.

— Szóval, Ön Anna Kareninát választotta menyasszonyául — mosolyogja el magát és az emlékül adott könyvbe ezt írja:

„Aki az Anna Kareninát tanulmányozza, az magát az életet tanulmányozza."

Hajnády Zoltán

MIT JELENT egy mai fiatal számára 1917? Ennek a gondolatnak jegyében készítette el az alapszervi megemlékezés forgatókönyvét vezetőségünk. Az első ötletek középiskolai emlékeit lassan leválasztva alakítottuk ki a végső elképzelést: mi a szovjet tudomány ötven évéről szóló megemlékezéssel adóztunk a Nagy Októbernek.

Külsőleg műsorunk az egyszereplős dráma formáját öltötte magára: egy mai fiatal érzései, gondolatai álltak a középpontban. Miközben a belső monológ 1917 történelmi dátumán meditált, a narrátor gondolatsorába vízióként illeszkedett bele maga az előadás: a tudományos igényű számvetés múlttal és jövővel.

„A szovjet tudomány erőfeszítései az eredmények békés felhasználása érdekében, serkentően hatnak a jövőt építő emberekre. Hiszen csak ez lehet ennek a dicsőséges ötven esztendőnek leghatalmasabb tanulsága: Köszöntsd a tavaszt (Föld népe) pusztítsd el, öld meg a háborút! Mert a földről kiraizó emberek csak a békét vihetik az idegen planétákra."

A belső monológ kiteljesedéseként Rozsgyesztvenszkij Rekviem című poémájából hangzott el összeállítás a jól sikerült műsorban.

Kézilabda kérdésekkel

Az év folyamán az MTS felmérte a főiskolai sport helyzetét és rendszerét. A felméréshez mellékelt statisztika megállapítja, hogy a főiskolai sportkörökben mind a szakosztályok, mind a versenyzők számát tekintve messze első helyen áll a kézilabda, megelőzve a természetjárást és a kosárlabdát. S a mennyiség egyúttal minőséget is jelent. NB I-es és NB II-es főiskolás csapatok versenyeznek szép számmal a kézilabda bajnokságban.

Öt évvel ezelőtt még Szegeden is így volt. 1962-ben azonban kiesett a SZEAC férficsapata az NB II-ből, s azóta sem tud visszakerülni. A női csapat pedig három éve felkerült ugyan az NB II-be, de csak átszállót váltottak, mert rögtön ki is estek. Mi az oka, hogy a SZEAC nem tud lépést tartani az általános fejlődéssel, s a kézilabda szakosztály immáron évek óta egyhelyben topog? Talán nincs megfelelő játékosanyag? Van. A két egyetemen szép számmal akad (majd két csapatra való) olyan férfi játékos, akit a város más egyesületei is szívesen leigazolnának, s a nők között is akad ügyes, tehetséges játékos. Talán a szakmai irányítással van probléma? Nem valószínű, hiszen Takács Károly edző az NB II-ben is hosszú ideig a csapat edzője volt, a lányokat pedig fölvitte az NB II-be.

A szakosztály tagsága kilencvenkilenc százalékban egyetemi hallgató, a legkülönbözőbb szakokon, s olyan edzésidőt találni, amely a többségnek megfelelő csak kora hajnalban, vagy este lehet. Világítás pedig sajnos nincs a pályán, (amelyet egyébként az edző és a csapat tart karban) s így nincs edzés sem, hacsak a játékosok nem lógnak az órákról. Ez a legnagyobb gondja a szakosztálynak, s ha ez megoldódik, (amire most van remény a JATE gazdasági vezetésének jóvoltából) akkor elhárult a legnagyobb akadály a fejlődés útjából. De csak a legnagyobb, hiszen a jó munkához jó vezetés is kell, ezzel pedig jelen pillanatban nem rendelkezik a szakosztály. Az edző egy személyben kell, hogy mindent elintézzen, mivel pillanatnyilag sem szakosztályvezetője, sem intézője nincs a szakosztálynak. Megoldatlan a téli teremedzés is, a női és a férfi csapat az elmúlt idényben két alkalommal hetente két órát tudott edzeni. Érdemes lenne foglalkozni a problémákkal, hiszen a városban az egyetemek adják a sportág legnagyobb bázisát, s erre támaszkodva minőségi csapatokat lehetne létrehozni akár a Tanárképző Főiskola szakosztályával egyesülve.

Ambrus György

Vezetőségválasztás

Vezetőségválasztó szakosztály-értekezletet tartottak a SZEAC atlétái október végén. Az elnökségben helyet foglalt dr. *Bérczi* Imre, a sportkör ügyvezető elnöke, *Papp* Károly, az elnökség tagja, dr. *Monostori* Tibor, a Csongrád megyei Atlétikai Szövetség képviselője, *Tari* János, *Szabó* László, dr. *Trényi* Imre edzők és dr. *Katona* András szakosztályvezető.

A SZEAC-klub ülestermét zsúfolásig megtöltő sportolók figyelemmel hallgatták a beszámolót és a hozzászólásokat. Dr. Katona András behatóan elemezte az elmúlt idény eredményeit, hibáit, s kiemelte, hogy a jövő biztató, mert a három generáció — egyetemet végzettek, egyetemisták és a középiskolások — egymás mellettisége a szakosztály keretein belül egyik lényeges összetevője a sportbeli eredmények javulásának. Az edzők, felszólalásaikban a rendszerességre a kitartásra és a helyes időbeosztásra hívták fel a figyelmet. Papp Károly, a körülményeket alaposan elemző hozzászólása elhamarkodott ítéletalkotástól óvta a sportolókat és sportvezetőket egyaránt, majd a minőségi munka fontosságát hangsúlyozta. Dr. Monostori Tibor régi egyetemi atlétikai élményeket felelevenítő felszólalásában újabb és még nagyobb eredmények elérésére buzdította a versenyzőket.

Ezt követően a szakosztály vezetősége a múlt idényben két legjobban szereplő atlétának, *Perjési* Klárának és dr. *Trényi* Imrének tárgyjutalmat adott át, majd a tagság megválasztotta az új vezetőséget. Az atlétikai szakosztály új vezetője dr. *Molnár* Imre kalapácsvető. A vezetőség tagjai: dr. *Nikolasev* Velimir, dr. *Trényi* Imre, *Annus* Andor, *Tóth* László, *Perjési* Klára, *Kószó* Piroska és *Kovács* József.

A gyűlést követő baráti beszélgetéseken is felvetődött néhány probléma. Az új vezetőség figyelmét többen is felhívták arra, hogy a már évek óta jól szereplő dobók mellé hasonlóan felkészített ugrókat és futókat is neveljenek. Nagyobb gondot kell fordítani a költségvetésben biztosított pénz kezelésére, ellenkező esetben ugyanis — idén is volt rá példa — úgy tűnik, mintha a sportkör vezetősége lenne hibás abban, hogy bizonyos elengedhetetlen sportszerekkel a szakosztály nem rendelkezik.

Cs. F. I.

November 7 Kupa

Az Egyetemi Napok első rendezvényeként jelentős sportesemény került lebonyolításra: a SZOTE rendezésében a felsőoktatási intézmények számára kiírt kosárlabda November 7 kupa küzdelmeit rendezték meg. A bajnokságot a Húsipari Technikum tornatermében bonyolították le a Felsőfokú Élelmiszeripari Technikum (FÉT), a Tanárképző Főiskola, az AZS AM Kraków, valamint a SZOTE csapatainak résztvételével. A lengyel csapat résztvétele a kupaküzdelmekben természetesnek tekinthető, hiszen a szegedi medikusok a Krakkói Orvosegyetemmel szoros baráti kapcsolatban állnak, s az évenként lebonyolódó csereakciók keretében vettek részt a lengyel egyetem sportolói a bajnokságon.

A kupaküzdelmekben a következő eredmények születtek: Krakkó—Tanárképző Főiskola 33:41, SZOTE—FÉT 56:51, FÉT—Krakkó 63:44, SZOTE—Tanárképző 77:43, FÉT—Tanárképző 61:53, Krakkó—SZOTE 63:48. A bajnokságot a SZOTE csapata szerezte meg a FÉT és a Tanárképző előtt, a krakkóiak a negyedik helyen végeztek. Az első helyezett csapat alpakka kupát kapott, a helyezettek oklevéldíjazásban részesültek.

A rendezőséget, a SZOTE sportvezetőit dicséri, hogy a bajnokság zavartalan körülmények között, zökkenőmentesen folyt le és a lelkes szurkológárda élvezetes mérkőzéseket láthatott.

SAKK

Rovatvezető: dr. Blahó György

KÉT KÖNYV

I. A. Horowitz és Jack Strasely Batell:
The Best in Chess
Hodder & Stoughton, London 1966.

Földeák Árpád:
A sakkjáték kincseskönyve
Sport, Budapest, 1967.

Mintha csak a most karácsony táján virágba szökő ajándékozási kedv ihletésére jöttek volna létre. Pedig a tengerentúli kötet körül kétségtelenül üzleti megfontolás — a derék Smith Ádám emlegette józan önérdek — is bábáskodott. Nem más ugyanis, mint a híres nevezetes amerikai sakk-folyóirat, a Chess Review 1933 és 1965 között megjelent 32 évfolyamából adott válogatás. Az alapeszme kézenfekvő: hátha sikerül a kiadói jogosultság birtokában a már egyszer közölt szellemi terméknek — színe-javát kiválogatva, ügyesen csoportosítva és a csábos „best" szócskával beharangozva — újabb vevőrétegeket találni. Az a „best" tényleg csábít: bizonyíték rá e mű kapcsán saját könyvtáram és a sűrűn tenyésző hasonló kiadványok. A The Best from Reader's Digest például még a saját tallózó-ollózó anyagából is rostál (válogatás a négyzeten!), a The Best from the Playboy a keblek kedvelőinek egészen koncentrált gyönyörködtetés ígér címlapján a megboldogult Jayne Mansfield-del, aki e téren valóban világraszólót tudott nyújtani (legalábbis mennyiségi tekintetben), a Best from the Beatles lemez egy-két éve bombaüzlet volt, csak éppen az illetékes bíróság izzadt meg azzal a nyelvészeti-jogi problémával, hogy nem akad-e fönn valamelyik § horgán a vállalkozó: a lemezen ugyanis nem a kócosfejűek legjobb számai voltak (mint azt első pillanatra még az angol anyanyelvű ifjúságnak — az eladási statisztikák szerint — tekintélyes hányada is hitte), hanem egy bizonyos Mr. Besté, aki pályájuk egy kezdeti szakaszán velük muzsikált. (Hazai analogon: a GYULAI módra készült KOLBÁSZ.) No de Horowitzot és a Chess Review-t ismerve csalódástól a jelen esetben nem kell tartanunk.

Van itt minden: sakktörténelem, ragyogó játszmák, nagyszerű elemzések, karikatúrák, feladványok, gyakorló hadállások, képességvizsgáló test-ek, detektívtörténetek — meg amit akartok. Hű tükrekként a lapnak. Egyedül a hirdetések hiányoznak. Mert odaát nem elég egy sakklap üdvösségéhez, ha sakkás szakszerűen csak sakkal foglalkozik — ez volt az a nagy felismerés, ami a 30-as évek derekától felvirágzásához vezetett.

Külsőre lényegesen jóságtelenebb a másik, a Sakkozók Kiskönyvtára sorozatban megjelent kötet. Tartalma azonban teljesíteni képes a cím ígéretét: szórakoztatva-gyönyörködtetve áttekintést nyújt a sakkozás gazdag kincsestárából. Hatásvadászó eszközök nélkül, az óceán innenső partján megszokott sallangmentes szakszerűséggel ajándékozza meg a belőle lapozót, kezdőt és haladottat egyaránt. Mindenki találhat benne valami kedvére valót, nem hiszem, hogy valaki is csalódottan tenné le. Ha az előbb említett könyvben olykor eltűnni látszik maga a sakk (e tekintetben talán némi rokonvonást mutat e rovattal...), ez utóbbiban szinte teljesen eltűnik tárgya mögött a szerző. Egy évben a középkori kódex-másoló szerzetesek alázatosságát emlegettem vele kapcsolatban. Talán nyomtatásban még nem is használta az egyes szám első személyt. Tisztelői és hívei azonban számon tartják és remélik, hogy sakkirodalmi munkássága mind gyakrabban juthat el a nagy nyilvánossághoz.

Nem, nem a karácsony ihlette e műveket — de ha valakit meg akarsz ajándékozni, olvasóm, Földeák Árpád könyvecskéje szerfölött alkalmas e célra.

A mai játszma és feladvány szemelvény a külföldi könyvből.

FRANCIA VÉDELEM. E. Cohen — J. Moyse, Louisville 1946. 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Hc3 Fb4 4. Hge2 de 5. a3 Fc3:+ 6. Hc3: f5 7. f3 ef 8. Vf3: Vh4+ 9. g3 Vd4: 10. Fe3 Vf6 11. 0—0—0 Hc6 12. Fb5 Fd7 13. h4 a6 14. Bd7:! Kd7: 15. Fg5 Ve5 16. Bd1+ Kc8 17. Fc6:! bc 18. Vc6: — sötét feladta.

FRANCIA VÉDELEM. Seppelt — Laeganki, Berlin 1950. 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Hd2 c5 4. ed ed 5. dc Fc5: 6. He2? Vb6! — világos feladta.

5. hadállás

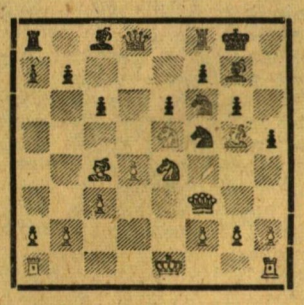

Világos lép és nyer

Vil.: Kel, Vf3, Ba1, Bh1, Fc4, Fg5, He4, He5; gy.: a2, b2, c3, d4, f2, g2, h2 (15). —Sötét.: Kg8, Vd8, Ba8, Bf8, Fc8, Fg7, Hf5, Hf6; gy.: a7, b7, c6, e6, f7, g6, h5 (15).

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Főszerkesztő: **Papp Lajos.** Szerkesztőség: Szeged Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 15-198 12-330. Kiadásért felel: **Kovacs László** a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 13-500 13-116. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára 50 fillér. Előfizetés negyed évre 3 Ft.

Szegedi Nyomda Vállalat